

Gellu Naum

A sziget

Fordította: Balázs Imre József

A dráma a *Játéktér* 2017. tavaszi számában jelent meg.

Szereplők

ROBINSON CRUSOE

PÉNTEK

IDŐSB SELKIRKE, misszionárius

ADELAIDE SELKIRKE, a felesége

RANDOLPH SELKIRKE, a fiuk

MARY SELKIRKE, a lányuk

PIERRE SURCOUF, foglalkozására nézve kalóz

SZIRÉN, vadházastárs

BEDUINVEZÉR, utóbb idegenvezető

NÉMA BEDUIN

MABOLO, a sziget királya

FŐUDVARMESTER Maboló király udvarában

KÉT BEDUIN, néha lóháton, néha gyalogosan, de mindig állig felfegyverkezve

BEDUIN KISFIÚ

HÁROM KÉK SZÍNŰ GYEREK

NÉHÁNY TURISTA

HÁROM BENNSZÜLÖTT RENDŐR

FEHÉR KISCICA

KOKÓ, a papagáj

KÉTÉNEKESFÓKA

ÉNEKES PAPAGÁJOK

OROSZLÁN

ZEBRA

HÁROM KÉK SZÍNŰ KISCICA

I. felvonás

I

Vihar a tengeren. Hajótörés egy lakatlan sziget közelében. A teljes legénység odavész. Az egyetlen túlélő vagyok. Kimentek a vízből néhány hasznos holmit, fegyvereket és lőszert, egy esernyőt, egy függőágyat, egy létrát és egy ébresztőórát. Elmélkedés kilátástalan helyzetemről. Himnuszt fogalmazok a Gondviseléshez.

Zene – egy robinsoni motívum –, amely mindegyik szín elején felhangzik majd, illetve néhány-szor, egyéb jelenetek idején a Robinsonhoz kötődő csoport érkezését jelzi.

A zenét a viharos szél zúgása kíséri, majd megszólal Robinson hangja.

ROBINSON: A vihar vetett partra ezen az átkozott, lakatlan szigeten, hajónk szörnyű viharban kapott léket a felsejlő partok közelében, és én, a szerencsétlen Robinson Crusoe, ezennel nevet adok a szigetnek, ahová kerültem, legyen ez a Reménytelenség Szigete, hiszen útítársaim mindannyian vízbe fúltak, én magam is alig kerültem el a halált...

Míg Robinson beszél, a vihar zúgása erősödik. Miközben felmegy a függöny, a vihar tombolása tetőpontjára hág. Előtérben egy trópusi növényzettel dúsan borított sziget, valahol az Orinoco torkolata közelében. A horizonton látható, amint a hajó a hullámokkal küzd, majd elsüllyed. Matrózok segélykiáltásai hallatszanak. A parton feltűnik Robinson, egy hosszú kötelelet húz maga után. A kötéltre erősítve a fentebb már említett tárgyak, és rajtuk kívül még néhány további. A kötéllé egyik vége még a tengerbe ér. Robinson állig fel van fegyverkezve. A kötéllé húzása hosszan eltart, közben Robinson egyre távolabb kerül a víztől. Mialatt tesz-vesz, Robinson mindvégig egy kivehetetlen monológot mormol maga elé. A közeli faágakon három papagáj helyezkedik el. A tengerből távolabb két foka emeli ki a fejét.

Itt is, akárcsak a további jelenetekben, egészen a kecskekarámhoz történő indulásig, Robinson nyomában mindvégig egy fehér kiscica bóklászik, aki ugyancsak megúsza a hajótörést.

Robinson teljesen kimerültnek tűnik, és kivehetetlenül motyog maga elé, miközben leoldozza a kötéllé az esernyőt. A kiscica a rekkenő hőség elől az esernyő árnyékába menekül. Időről időre újra Robinson közelébe húzódik. Robinson egy messzelátót oldoz le a kötéllé, vizsgálni kezdi a láthatárt és a szigetet. A homokban egy kalapot, egy sapkát és két pár nélküli cipőt talál. Megtörölgeti mindegyiket, és elhelyezi őket egymás mellett. Leoldozza a kötéllé a függőágyat. Egyik végét egy magányosan álló fára erősíti. Úgy tűnik, alváshoz készülődik (nyújtózik, ásít stb.). Elindul egy távolabbi fa felé, maga után vonszolva a függőágyat. A függőágy anyaga lebomlik, helyén nem marad más, csak egy ruhaszártó kötéllé. Robinson kiveszi zsebéből az ébresztőórát, kirázza belőle a vizet, és kiakasztja száradni a kötéltre. Ettől a pillanattól kezdve az óra folyamatosan tiktakol majd, akár egy metronóm, mintegy ritmizálva a szereplők tevékenységét. Csupán a monológoknál és a dalbetéteknél hallgat el teljesen. Néha egészen felhangosodik. Robinson leoldoz a kötéllé egy állólétrát. Felmászik a létra tetejére, puskájával keze ügyében a horizontot kémleli, majd így szól:

ROBINSON: Minden okom megvan rá, hogy azt feltételezzem, a Gondviselés úgy intézte, hogy e lakatlan szigeten végezzem be napjaim, nagy reménytelenségben. Sűrűn patakzik könnyem, ha eljövendő sorsomra gondolok. Sokszor kérdezem magamtól, miért engedni veszni terem-

ményeit a Gondviselés, miért dönti őket nyomorúságba és reménytelenségbe, miért engedi, hogy kételkedők legyenek és állhatatlanok, hogy ne adjanak hálát saját létezésükért.

(Gondolkodási szünet, melyet a metronóm is jelez. A hullámok maguk is követik a robinsoni monológ mondatszerkezetét: a tenger vesszőket, pontokat tesz ki a tagmondatok végére jellegzetes hanghatásokkal, amelyek újra és újra ismétlődnek. Robinson folytatja monológját.)

Az az igazság, hogy nagy lelkiismeret-furdalást érzek mindig, mikor így gondolkodom. És azt mondom magamnak: igen, való igaz, hogy szorult helyzetben vagy. De véd eszedbe. *(A metronóm tévedésből pontot jelez vessző helyett; Robinson újakezdi.)* De véd eszedbe, kérlek *(Robinson gyanakvóan várja a vesszőt, amelyik kis késéssel érkezik)*, hogy éppen te voltál a kiváltságos túlélő. Mert vajon hol vannak a többiek, akik a hajón voltak?

(Gondolkodási szünet, melyet a metronóm is jelez. Robinson folytatja.)

Nehéz válaszolni ezekre a kínzó belső kérdésekre. De érzem, megvan bennem az erő, hogy túléljek ezen a szigeten, és ne szenvedjek hiányt semmiben. Köszönöm tehát mindezt a Gondviselésnek!

(Robinson imára kulcsolja kezét. A metronóm, amelyik eddig normális ütemben vert, most felgyorsul, és úgy hangzik, mint egy karmesteri pálca, amelyet a pulpitushoz ütögetnek. Egy kánon hangzik fel, csupa férfihangokból – a három papagáj és a két foka hangja. A kánon közben az egyik sziklán két kecskegida bukkan fel, ők a megfelelő helyen gyerekhangon lépnek majd be a kánonba.)

HIMNUSZ A GONDVISELÉSHEZ *(Belép a papagájok, majd a fókák szólama)*

Ujjongó, szelíd hangok
Ma mind feléd sodornak
Hálát adok ma szívből
A Gondviselő sorsnak...

(Belép Robinson szólama, lírai koloratúrszopránként, skálázva. Tapsvihar. Robinson megköszöni. A metronóm újra a karmesteri pálca kopogtatását imitálja. Robinson most normál hangon kapcsolódik be a kánonba, amelynek következő sorai ezek:)

De kit hívsz voltaképpen
Gondviselés néven?

(A kánonba most belépnek a kecskegidák gyermekhangjai is. Miután a kecskegidák szólóban éneklék az utolsó két sort, Robinson előkapja puskáját, és mindkettőjüket lepuffantja, majd nevet, miközben a kánon nagy lendülettel folytatódik. Az egyes szólamokat további lövések állítják le. A megfelelő zenei pillanatnál a két kecskegida még egyszer felemeli fejét, és lezárja a kánont a már ismert, duettben énekelt sorokkal:)

De kit hívsz voltaképpen
Gondviselés néven?

(A metronóm újakezdi a korábbi ritmust, most halkan kíséri Robinson mozdulatait, a hullámok zaja, illetve a dzsungel neszei mellett. Robinson összegyűjti a három lelőtt papagáj tetemét, elhelyezi őket a többi felsorakoztatott tárgy mellett. Utána felkapaszkodik egy fára és nyugo-

vóra tér. Az esernyő alól kimászik a fehér kiscica, körüljárja a színteret, majd ő is a fához megy és lefekszik annak tövében. A metronóm az ő mozdulatait is követi, hol lemaradozva, hol megelőzve azokat.)

II

Az egész világ elfeledett, mindentől és mindenkitől távol vagyok, kiszolgáltatva a kétségbeesésnek. Senki nincs, akivel szót válthatnék, aki vigaszt nyújthatna... Elkezdem egy kunyhó megépítését. Betakarítom az első termést. Megpróbálkozom egy csónak elkészítésével. Megfejem a kecskéket. Megéneklek magányomat. Megismerem egy szirént és beleszeretek. A kalóz története. Szenvedés az osztályrészem, hiszen szerelmem a kalóz törvénytelen felesége.

A helyszín ugyanaz, csupán a szárítókötél tűnt el, amelyik eredetileg függőágy volt. Az óra most máshol van elhelyezve, továbbra is látható helyen. Látszanak Robinson elkezdett munkájának nyomai: a még befejezetlen kunyhó, egy kis árpaültetvény, még aratás előtt, a használatra előkészített köszörűkő, egy védelemre szolgáló erődítmény, fonott kosarak az élelem tárolására. Az állatbőrök, a dinnyével és szőlővel teli kosarak, akárcsak a többi tárgy, gondosan sorba vannak rendezve, mint ahogyan a piacon szokás, még árcédulák is vannak rajtuk. Egyik fa törzsére tűzve Robinson vagyontárgyainak leltárja látható; egy másikon a tevékenységi terv (befejezni a kunyhót, learatni az árpát, megfejni a kecskéket, megélezni a késeket, napi tornagyakorlatok elvégzése, gyümölcsök leszedése stb.).

Felkel a nap, megszólal a zene – a robinsoni leitmotívum –, egy darabig hangosan szól, aztán halkulni kezd, hogy helyet adjon a dzsungel zajainak, a tenger ritkán felhangzó morajlásainak (most csöndes a tenger), illetve a Robinson munkálkodása által keltett különféle zörejeknek. A metronóm is szól, előbb lassú ütemben, aztán időről időre felhangosodik és akadozva, szédtítő ütemben elnyom minden más hangot. A fehér kiscica folyton Robinson nyomában van; csak olyankor húzódik vissza valahová az árnyékba, amikor a zene ritmusa túl gyorsá válik számára.

Robinson a kunyhón alakítgat valamit. Az óra elhallgat egy pillanatra: szünet van. Robinson egy karddal aratja az árpát. Az óra elhallgat – újra szünet. Robinson a köszörűkőhöz lép, aztán megfejni a kecskéket, a csónakon dolgozik stb. Egyik munkát abbahagyva rögtön egy másikba kezd, nagy gyorsasággal, a metronóm ritmikái sugallatait követve, amelyik csak a rövid szünetekben áll le, egyébként folyamatosan szól. A szünetekben Robinson fáradt sóhajait a tenger morajlásai kísérik.

Egy idő után a metronóm ritmusa megbomlik. A diktált ütem és a hangerő őrrítővé válik. Robinson váltogatja a tevékenységeket, de keverni kezdi, hogy mit milyen eszközzel végezzen (élezi a dinnyéket, szegeket ver az árpába, aratja a kunyhót stb.). Olykor a ritmus teljesen lelassul, majd ismét szédtítően gyorsá válik.

Robinson teljesen kimerül és megáll. A metronóm hallgat. A tenger sóhajt. A metronóm újra szabályos ritmusban szól. Robinson svédornagykorlatokat végez, néhány árcímket helyez el a gyümölcsökön, majd elcsigázottan énekelni kezd:

ROBINSON: Oly egyedül vagyok e földön
Magányban, elfeledve
E név nélküli parton
Rémálmokba süllyedve.
Oly egyedül, oly elfeledve!...

(Robinson abbahagyja az éneklést, hallgatózik. Egy pillanatnyi csönd után erős szárnysuhogás hallatszik, teljesen betöltve a termet. A színpadra is árnyék borul, mint mikor egy hatalmas madárraj húz el odafönt. Robinson pisztolyt kap elő és fölfelé célozva elsüti. Aztán mozdulatlanul várakozik, csípőre tett kézzel, földre szegezett tekintettel, lesve, hogy mit lött. Ez a nyugodt várakozás mindig ugyanígy zajlik majd a továbbiakban is, valahányszor a láthatatlan madárrajra lő. Fentről süvítve pottyán le egy madár, aztán még egy és még egy. Robinson gondosan összeszedi mindegyiket, a többi tárgy mellé helyezi el őket, árcéduákat rögzít rájuk. Aztán újratekinti énekét, amelyet egy adott ponton megszakít a Szirén hangja, aki időközben feltűnt a színpadon.)

SZIRÉN: Halló!

ROBINSON: Mit látnak szemeim? Csodás jelenés!

(A metronóm gyorsabb ritmusra vált, sajátos, szikár hangon. Robinson elindul a Szirén felé, lassított mozgással. A metronóm hangja elhalkul.)

SZIRÉN: Jo-pó na-pa-po-pot!

ROBINSON: O-pó de-pe ká-pár!

(A Szirén csalódottan hallgatja Robinsont, már-már távozna. Robinson ezt látva sebzett vadként üvölt fel, majd hozzáteszi:)

ROBINSON: Maradj!

SZIRÉN: Ne-pem tu-pu-do-pok. *(Mutatja, hogy az erős fény árt a bőrén.)*

ROBINSON: Á, a fény, igen... *(Összegyűjti a fényt, gombolyaggá gyúrja és felakasztja egy fára. Aztán megbűvölten bámulja a Szirént, aki maga is felkavart érzésekkel ül.)*

ROBINSON: Maradj velem! Megöl ez a metafizikus szorongás, tönkretesz a magány, itt el vagyok szigetelve mindenkitől!... Ó, de te nem is érted, mit beszélek!

SZIRÉN: De, értem. Csak néha-néha szólok a kalózok nyelvén... Én is ugyanolyan bánatos lény vagyok, mint te, és ugyanúgy magányos...

ROBINSON: A nevem Robinson. Hajótörést szenvedtem ezen a lakatlan szigeten. Élelmet mentettem ki a vízből, szerszámokat, fegyvereket... Szántottam és vetettem, begyűjtöttem a termést, egy házat építék magamnak, vadászok, halászkok... Mellettem, a szigeten örömteli, eseménydús életed lehet...

SZIRÉN: Lehetetlen, Robi... Te nem ismered a múltam... A hajam már régóta növesztem tiszta egyedül, lassan, ráérősen... Múltamat sötét foltok szennyezik be. Gyermekek voltam még, amikor Pierre Surcouf, a kalóz elrabolt szüleim házából. Tőle tanultam azt a nyelvet, amelyen az előbb megszólaltam. Való igaz, szerettem őt... De a szerelem nem tarthatott örökké. Pierre nem valami tiszta jellem... És folyton megalázott...

ROBINSON: És te?

SZIRÉN: Züllötten kallódtam kikötőkben, matrózkocsmákban... Múltam csupa sötét folt...

ROBINSON: A múlt halott...

SZIRÉN: De lehet, hogy Pierre még él... Ma reggel, amikor térden állva könyörögtem neki, hogy változzon meg végre, fejünk fölött hatalmas madárraj repült el... Lehet, hogy a Gondviselés azt akarta, hogy ma megváltozzék a sorsom. Az egyik madár, egy sas, a karmai közé kapta Pierre-t és magával vitte... Azóta özvegynek tekintem magam... Ezért merészeltem közeledni hozzád... *(Felcsimpaszkodik egy lelógó liánra, és ide-oda libben a levegőben, miközben tovább beszél.)* Régóta figyelek már, egy távcsövön keresztül... Már régóta szeretlek, de félttem... Most is nagyon félek... A kalózok táborhelye itt van, egész közel... És Pierre minden szörnyűségre képes... A jelleme egyszerűen borzasztó...

ROBINSON: Ó, mellettem nem kell félned semmitől. *(Előkapja puskáját és találomra elsüti. Eltalál egy kecskegidát, amelyik épp akkor bukkant fel.)* Én hatalmas erőt képviselek... Igaz, hogy egy

beazonosíthatatlan erőt, de mégis legyőzhetetlent... *(Ő is egy liánra csimpaszkodik, ide-oda libbenve folytatja.)* Nézd, ez itt az énem... Állig fel van fegyverkezve... Maradj velem...

SZIRÉN: Lehetetlen, Robi...

ROBINSON: Gazdag ültetvényeim vannak itt a szigeten, cukornácból és kakaócserjéből... Van szőlőm, dinnyém, vannak kecskéim... És készítek neked napernyőt falevelekből, és virágnyaláncot, állatbőr ruhákat... Lesz egy tarka tollú papagájunk, és betanítom majd, hogy gyönyörű verseket szavaljon neked... Amikor pedig eljön az esős évszak, ott ülünk majd a barlangunkban, és a szerelemről beszélünk neked hosszú órákon át... És szomorú regényeket olvasok fel neked, s együtt sirathatjuk majd végtelen magányunk...

SZIRÉN: Ó, Robi!... De megígéred, hogy illelmes és jó modorra tanítasz majd? Tudod, a neveltetésem nem épp tökéletes...

ROBINSON: Mindenre megtanítlak, amit csak akarsz... Botanikára és geometriára, könyvelésre és bérszámfejtésre... És esténként a parton mindig nézzük majd a tengerbe süllyedő napot... Hallgatjuk, hogy susognak a cédrusok... Meg azt is, ahogy a hajdat borzolja a szél, mint egy oroszlán sörényét... Csónakot is készítek neked. És ellátlak mindennel, amire szükséged lehet, ha úgy akarod, még kétszersülttel is...

SZIRÉN: Robi! Én nagyon félek! *(Leugrik a liánról, és ide-oda szaladgálva beszél tovább, a lián himbálózásának irányát követve.)*

ROBINSON: De miért? *(Ő is leugrik, ugyanazt a mozgást végzi, mint a Szirén.)*

SZIRÉN: Hát nem halod? *(Újra hallatszik a láthatatlan madárraj érkezése, egyre hangosabb és hangosabb, betölti a termet, a Szirénnek kiabálnia kell, hogy hallható legyen, amit mond.)* Ez a madárraj! A sasok, amelyek elrabolták tőlem Pierre-t!... Én nem akarok újra özvegyen maradni... Éppen most!...

(Szavait egyre jobban elfojtja a madárraj szárnysuhogása. Most Robinson és a Szirén egy helyben billegnek ide-oda, mint egy-egy inga, aztán megállnak. Robinson nevet, majd nyugodtan, anélkül, hogy fölnézne, felfelé lő néhányat pisztolyával. A szárnysuhogás hirtelen abbamarad. Robinson csipőre tett kézzel várakozik, a földet nézi. A Szirén valamivel tovább folytatja a billegést, aztán ő is mozdulatlanul vár, mint Robinson. Első süvítő hang: egy szék zuhan lábuk elé; második süvítő hang: le hull egy biciklikerek; harmadik süvítő hang: lábuk elé zuhan Pierre, kalózhajójában, egyik lába faláb, bal szemét fekete kendő fődí el.)

SZIRÉN: Pierre!

PIERRE *(feltápászkodik)*: Igen, hölgyem... Azt hitte talán, hogy meghaltam? Ha-ha!... És ön kicsoda, sir?

ROBINSON: 1632-ben születtem. Apám Brémában jött a világra, de aztán Edinburghban házasodott meg, és igazán szép birtokai lettek ott a házasság és különféle kereskedelmi ügyletek nyomán... Valójában Robinson Kreutznaer a nevem, de az angolok köztudottan kifacsarják az idegen szavakat, így lettem Crusoe. Két bátyám is volt. Az idősebbik hadnagyí rangban szolgált a gyalogságnál, a nagy hírű Lockhart ezredes alárendeltje volt, mikor a dunkerque-i ütközetben, Flandriában elesett... A másik bátyám...

PIERRE: Elég lesz, sir... *(A Szirénhez)* És maga mit keres itt?

SZIRÉN: Erre sétálgattam...

PIERRE: Na, ezt még megbeszéljük a táborhelyen... *(Robinsonhoz)* Megmentette az életem, sir. Lelőtte a sást, amelyik elrabolt...

ROBINSON: Á, semmiség az egész...

PIERRE: Dehogy semmiség, sir... Életet életért... Ha nem menti meg az életem, most már rég hulla lenne... Ez a hölgy ugyanis a feleségem...

SZIRÉN: Ne higgy neki, Robi. Szégyentelenül hazudik... Nem vagyunk törvényesen összeházasodva... És egykor majd biztosan özvegy leszek... És akkor eljövök hozzád...

PIERRE: Hölgyem!... Elnézést kérek, sir, de azt hiszem, itt az ideje, hogy visszavonuljunk. Ne feledje, életet életért. Csak ön után, hölgyem...

(A Szirén előreindul, teljesen letörve. Robinson és Pierre udvarias meghajlásokkal búcsúznak egymástól, aztán a kalóz is elindul. Mielőtt még kiérne a színről, a Szirén tragikus hangon kiáltja:)

SZIRÉN: Emlékezz rám, Robi!...

(Hangja elhal a messzeségben. Robinson egy pillanatra gondolataiba merül, teljesen össze-törve. Lassan a halántékához emeli a pisztolyát, látszik rajta az elszántság, hogy most véget vet életének. A metronóm a karmesteri pálca hangját utánozza. Robinson magához tér, só-hajt, vállat von, és visszatér teendőihez, miközben a metronóm újra megszokott ritmusában szól.)

III

Elkészül a kunyhó. Sikerek a fazekasmesterség terén és egyéb hasznos dolgok. Elfogy a tinta és a kétszersült. Álmomból titokzatos hang ébreszt és lábnymokat talállok. Tengeri csatára kerül sor. Újra találkozom kedvesemmel és megfigyeléseket végzek egy arra járó léggömbbel kapcsolatban. Még jobban felfegyverkezem. Megmentem Pénteket és rabszolgámmá teszem őt.

A szigetet most távolabbról látjuk, messze, hátul Robinson lakhelye látható. (A kunyhó készen áll, mellette egy rendezett kecskekarám, néhány ágyásnyi virág és zöldség, felhalmozott gyümölcsök és tárgyak stb.) Előterben a kalózok táborhelye látható (az égő tűz fölött egy három lábon álló hatalmas üst; egy kalóz, aki a tüzet rakja éppen; Pierre, aki egy karosszékben pihen elnyújtózva, lába előtt teli kincsesládákkal; néhány drága kelme a földre terítve, illetve a fákra tekerve; a fogva tartott Szirén, egy fához kötözve, még inkább előterben; fenn, egy sziklán egy őrt álló kalóz). Leghátul a tenger, többé vagy kevésbé csendesen.

N. B. Ez a színpadkép, ahol a tenger a sziget előterében is ott van, a sziget pedig távolabbról látható, a második felvonás utolsó jelenetében is visszatér majd.

Robinson kilép a kunyhójából. Egyéni hadgyakorlatot tart, balra át stb. Közben bús dalt énekel, szavak nélkül. Péntek átrohan a színen, időről időre egy fa mögé rejtözve láthatatlan üldözői elől. Azokat, akik ott vannak a színpadon, mintha észre sem venné. Péntek kék színű fiatalember, bennszülöttöltözékben. Felbukkan Randolph Selkirke, egy disztíngvált úriember, aki a jelenet során mindvégig egy pohár citrónadot tart a kezében. Távolról szólítja meg Pierre-t: Nem kér egy pohár citrónadot, sir? Olcsón adom. Egyetlen fontba kerül! Ezt követően folytatja útját, és beleveti magát a tengerbe. Robinson közben befejezte a gyakorlatozást, megfeji a kecskéket. Péntek ismét áthalad a színen. Robinson befejezi a fejést, az ágyásokat öntözi. A színen néhány beduin halad át lóháton, galoppitmusban, majd visszatér Randolph, és ismét citrónadot kínálgat. Ezek az egyidejű, precízen kidolgozottnak ható események úgy zajlanak, mintha az egyes csoportok és egyének teljesen figyelmen kívül hagynák mindazt, amihez nincs közvetlen közük. A kalózok csupán saját dolgaikkal törődnek, Péntek csak láthatatlan üldözői elől bujkál, a beduinok nem látják a többieket, és róluk sem vesz tudomást senki. Robinsont teljesen lefoglalja a totális magány érzése a lakatlan szigeten stb. A színpadi játék során tehát előfordul, hogy Péntek beleütközik Randolph Selkirke-be, de mintha csupán egy fának ütközne stb. Robinson befejezte az ágyások öntözését. Az örökdő kalóz felkiált: Hajó a láthatáron! Pierre és a tűzzel foglalatostkodó kalóz felugranak, sietősen elindulnak. Nemsokára látható, amint a kalózok hajója megtámadja az idegen hajót. Tengeri csata. Az ágyüdörgés, fegyvercsörgés, kiabálás egészen addig tart, amíg az idegen hajó el nem süllyed. Közben a

szigeten mindenki más a saját dolgaival törődik. (Péntek, Randolph Selkirke és a beduinok olykor áthaladnak a színen, felváltva és véletlenszerűen.) Robinson lefekszik. A Szirén szöngöztetja: Robi! Robinson felkel, elindul felderíteni a szigetet. Eltűnik, majd felbukkan az előtérben. Énekel:

ROBINSON: Oly egyedül vagyok e földön
Magányban, elfeledve
stb. ...

(A Szirén halkán kíséri Robinson énekét, a tengeri csata további hangaláfestéssel szolgál. Miközben Robinson saját magányáról énekel, a színpadon jelen vannak a beduinok, az őrt álló kalóz, Randolph, Péntek és a Szirén. Mindvégig mellette van a fehér kiscica is. [Nem mozdult el mellőle egyetlen pillanatra sem, a gyakorlatozás, a fejtés, az öntözés során végig a nyomában volt.] A szereplők jönnek-mennek, elhagyják a színpadot és visszatérnek anélkül, hogy tudomást vennének egymásról vagy a háttérben zajló tengeri csatáról. Robinson a nyomokat követve a Szirénhez érkezik.)

SZIRÉN: Robi, hát nem látod, hogy szenvedek? Úgy szerettelek...

ROBINSON: És én? Én nem szenvedek? Egy titokzatos hang költött fel álomból... Kegyetlen dolog távol élni az emberektől, ebben a kízó magányban...

SZIRÉN: Igen, Robi, kegyetlen, kegyetlen...

RANDOLPH: Nem kérnek egy citromadot? Olcsó. Egyetlen fontba kerül...

ROBINSON: Furcsa. Egyszerre látok és nem látok... A homlokod eltűnik... És jönni fognak a hidegek, a hóharmat... A falevelek úgy pendülnek majd, mint az üveg...

SZIRÉN: Volt, hogy csodálatos dalokat énekeltem neked, volt, hogy hallgattam. Szervedtem...

ROBINSON: Én is szenvedek...

SZIRÉN: Pierre gonosz ember. Vannak napok, amikor azt hiszem róla, emberevő. Nem valami tiszta jellem. Én pedig itt olvadok el, a sziklákon, akár a frissen hullott hó...

ROBINSON: Bocsáss meg, de most folytatnom kell a napi programomat. Ma péntek van... Péntek.

Igen: péntek. Lábnymokat láttam a parti homokban. Teljesen meg vagyok rémülve. Fel kell derítenem a környéket.

SZIRÉN: Isten veled, Robi! Amikor a Gondviselés véget vet majd rabságomnak, a tiéd leszek...

ROBINSON: Engem megtalálsz a kunyhóban, a nap és az éjszaka bármelyik órájában. Ha pedig esik az eső, a barlangban keress mindenképp...

(A tengeri csata közben véget ért, a kalózok győzelmével. Amint Robinson két-három lépésnyire eltávolodott már a Sziréntől, felbukkan Pierre és a másik kalóz, egy régi, vasalt ládát cipelve, tele ékszerekkel. A kalóz lefekszik. Pierre belemászik a forró vizes üstbe, még a fedőt is magára húzza. Ismét felbukkan a rohanó Péntek, Robinson felé tart, és a Defoe által leírt megalázkodó mozdulattal köszönti őt: térdén állva homlokát a földhöz érinti. Robinson a fejére helyezi a talpát, és győzelmi kiáltást hallat. [A mozdulatsor mindannyiszor ugyanígy zajlik le, valahányszor az az utasítás olvasható: Péntek megalázkodó mozdulatot végez.]

PÉNTEK: Ments meg, gazdám!

(Megjelennek a lovas beduinok. Robinson a levegőbe lő, és felveszi szokott várakozó pozícióját. A beduinok elmenekülnek. Fentről hallatszik a madárraj számszuhogása, majd egy halk süvítés, és feltűnik egy ereszkedő léggömb, kosarában Randolph Selkirke-vel, aki most is egy poharat tart a kezében.)

RANDOLPH: Máskor figyeljen jobban, hová lövöldöz, sir. Kis híján eltalálta a poharamat.

(A léggömb kilibeg a színről. A Szirén újrakezdi szavak nélküli énekét. Robinson megmutatja Pénteknek a pisztolyt, amaz ámulva nézi a fegyvert. Pierre kidugja a fejét az üstből, és kiabál:)

PIERRE: Hé, nem hallja senki? Egy törölközőt ide!

(A tűz mellett heverő kalóz felébred, rohan, és átnyújt Pierre-nek egy törölközőt. Pierre derékig kiemelkedik az üstből, és dörgölni kezdi magát. [Természetesen fel van öltözve.] Az őrködő kalóz kiáltása hallatszik: Hajó a láthatáron! A tűz melletti kalóz a part felé rohan. Pierre visszabújik az üstbe, magára húzza a fedőt. Újabb tengeri ütközet kezdődik. Minden nagyon gyorsan zajlik.)

SZIRÉN *(Péntekre mutatva)*: Robi, ki ez a jóképű fiatalember?

ROBINSON: Ő a rabszolgám. Épp most mentettem meg az életét.

(A tengeri csata és a Szirén bánatos éneke közben Péntek megalázkodó mozdulatait látjuk, miközben lemegey a függöny.)

IV

Péntek oktatása. Egy dialógus. A papagájok haszna. Miközben alszom, a barlangban különös dolgok történnek. Felébredtenek álmomból és harcba szállok a kísértéssel.

Robinson barlangja, fáklyafényben. Robinson egy széken ül, szemben Péntekkel. Robinson lábainál a fehér kiscica alszik. A robinsoni zenei motívum hallatszik. Aztán:

ROBINSON: Szóval te, rabszolgám, Péntek, nem tudsz beszélni.

PÉNTEK: Nem tudok, gazdám.

ROBINSON: Egyetlen szót sem?

PÉNTEK: Egyetlenegy szót sem.

ROBINSON: Akkor hát megtanítlak beszélni. Ma egy szót tanulunk, holnap majd egy másikat...

Akarod, hogy megtanítsalak beszélni?

PÉNTEK: Akarom, gazdám. Hogyne akarnám? Örökké hálás leszek neked érte.

(Péntek Robinson lábai elé veti magát, megcsókolja a földet, majd a már ismert megalázkodó mozdulatsort végzi.)

ROBINSON: Akkor kezdjük, hadd tanítsalak.

PÉNTEK: Taníts, gazdám.

ROBINSON: Az első szó... Legyen egyelőre csak egyetlen szó. Hogy ne fárasszalak el túlságosan.

PÉNTEK: Csak egyetlen szó, gazdám, igen. Semmi értelme, hogy túlságosan elfáraszam magam.

ROBINSON: Persze, persze... Hiszen a rabszolgám vagy. És aztán dolgoznod kell nekem... Nem haragszol ezért, ugye?

PÉNTEK: Ugyan, miért haragudnék? Hát haragudhatnék én, gazdám?

(Péntek megismétli a megalázkodó mozdulatsort.)

ROBINSON: Akkor hát vegyünk egy szót...

PÉNTEK: Vegyünk...

ROBINSON: Vagyishogy vedd te, te vagy a rabszolga.

PÉNTEK: Veszem, gazdám, máris. Honnan vegyem?

ROBINSON: Most adom oda neked. Íme, vedd a „víz” szót.

PÉNTEK: Elvettem, gazdám. Hová tegyem?

ROBINSON: Sehová. Tartsd meg.

PÉNTEK: Megtartom.

ROBINSON: Nagyon jó. Szép előrehaladást mutatsz. Tudod te egyáltalán, mi az a víz?

PÉNTEK: Nem tudom.

ROBINSON: Akkor tanuld meg. Meg kell tanulnod. A víz az, amit megiszunk. Van olyan víz is, amit nem iszunk meg, de most arról a vízről van szó, amit megiszunk.

PÉNTEK: Teljesen világos, gazdám.

ROBINSON: Látom, jó a felfogásod. Szépen haladsz.

PÉNTEK: Köszönöm, gazdám. *(Megalázkodó mozdulatsor.)*

ROBINSON: Tehát nem akármilyen víz, hanem az a víz, amit megiszunk, ivóvíz, ezt kell ma megtanulnod.

PÉNTEK: Megtanulom, gazdám... I-vó-víz... Ivóvíz...

ROBINSON: Nagyon jó. Látom, hogy érted, de azért tanulnod kell még. I-vó-víz.

PÉNTEK: I-vó-víz...

ROBINSON: Hadd segítsék. *(A papagájhoz)* Kokó, mondjad: I-vó-víz...

KOKÓ: I-vó-víz, i-vó-víz, i-vó-víz...

ROBINSON: Na így. Most gyakorolj Kokóval. Itt a délutáni pihenő ideje. *(Elalszik.)*

PÉNTEK: I-vó-víz, i-vó-víz... Most mondjad te, Kokó. Itt a délutáni pihenő ideje. *(Ő is lefekszik.)*

(A továbbiakban Kokó végig ismételteti majd, hol hangosabban, hol halkabban, hol lassabban, hol gyorsabban, hogy: i-vó-víz, i-vó-víz... A barlangba Randolph Selkirke lép be, most citrónád nélkül, de fekete maszkot viselve az arcán.)

RANDOLPH: Kér egy citrónádot, uram?

KOKÓ: I-vó-víz, i-vó-víz...

(Míg Kokó egyre ritkábban és unottabban ismételteti az „ivóvíz” szót, Randolph egy falmélyedéshez lopózik, elfordít néhány gombot, serényen dolgozik. A falmélyedésben kinyílik egy páncélszekrény ajtaja. Randolph kivesz belőle néhány igazgyöngy nyakláncot és egyéb ékszereket, majd gúnyosan felnevet: Ha-ha!

A barlang ajtajában megjelenik az idősebbik Selkirke, a misszionárius.)

SELKIRKE: Fel a kezekkel, sir!

RANDOLPH: Megadom magam, sir.

SELKIRKE: Önt épp tetten értem. Ékszerlopás.

RANDOLPH: Beismerem, sir.

SELKIRKE: Úgy látom, nem tagadja bűnét. Hogy jutott oda, hogy egy gentlemanhez ennyire nem illő cselekedetre vetemedjen?

RANDOLPH: Ez szomorú történet, sir... Az elsüllyedt hajó utasa voltam. Senki nem élte túl a hajótörést, csak Crusoe és én. Ő azt hajtogatja, egyedül van, csakis azért persze, hogy magának tarthassa meg a pénzt és ékszereket, amelyek a hajóról származnak. Mondja, ön szerint igazságos ez?

SELKIRKE: Ezt majd eldönti az igazságszolgáltatás...

RANDOLPH: Ön rendőr, sir?

SELKIRKE: Nem. Misszionárius vagyok. De szabadidőmben be szoktam segíteni a rendőrségnek.

RANDOLPH: Ez igen helyes, sir. Két, egymáshoz igen közel álló elfoglaltság, ha szabad így mondanom... Crusoe nyomában voltam mindvégig, citrónádárusnak álcáztam magam, közben mindent megfigyeltem, és vártam az alkalmas pillanatot.

SELKIRKE: És mi volt a terve, mihez kezd a pénzzel?

RANDOLPH: Arra gondoltam, egy kórházat és két menhelyet építek belőlük Edinburghban, a szülővárosomban.

SELKIRKE: Ez igazán nemes lélekre vall! Ön Edinburghból származik?

RANDOLPH: Igen, sir. A nevem Selkirke.

SELKIRKE: Selkirke? Nincs esetleg egy vörös anyajegy a bal lapockáján?

RANDOLPH: De van, sir.

SELKIRKE: Van?

RANDOLPH: Van.

SELKIRKE: Ó, egek! Hány éves?

RANDOLPH: Nyolcvankilenc, sir.

SELKIRKE: Nyolcvankilenc éves? Fiam! Az én szeretett fiam! Én vagyok az, Selkirke, Edinburghból!

RANDOLPH: Apa!

SELKIRKE: Nyolcvanhat éve kereslek, fiam. Azóta, hogy eltévedtél a zsibvásáron, azon az átkozott napon. Mi történt veled azóta?

RANDOLPH: Előbb katonai pályára léptem. Harcoltam is, Flandriában. Aztán, ahogy telt-múlt az idő, családapa lettem.

SELKIRKE: Családod van? Hát vigyél engem rögtön szeretett menyemhez, drága unokáimhoz!

RANDOLPH: Az lehetetlen, apa! Mindannyian odavesztek egy hajótörésben, ezelőtt tizennyolc évvel. Azóta egyedül élek... *(Sír.)* Már nincs családom!...

SELKIRKE: Dehogyan nincs, dehogyan nincs!... Idős édesanyád, Adelaide Selkirke már végigkutatta utánad az egész világot. Nyolcvanhat éve keres téged... *(Kikiabál.)* Adelaide!
(Belép Adelaide Selkirke, egy idős, aszott nő, pipával a szájában.)

RANDOLPH: Anya! Én vagyok, Randolph!

ADELAIDE: Randolph! Kisfiam! Hogy megnőttél!...

RANDOLPH: Igen, anya...

ADELAIDE: Egyébként semmit sem változtál.

SELKIRKE: Randolph, itt van húgocskád is, Mary... *(Kikiabál.)* Mary!... *(Belép a Szirén.)* Nem magát hívtam.

SZIRÉN: Azt rosszul tette.

SELKIRKE *(Kibál)*: Mary! *(A Szirénhez.)* Nem látta a lányomat, Maryt?

SZIRÉN: Hogy néz ki?

SELKIRKE: Afféle disztिंगvált, szentimentális ifjú hölgy... Egykor férjes asszony volt... Hatvanhárom éves, de nagyon jól tartja magát... Pont mint a bátyja... Mary!

ADELAIDE: Mary!

SZIRÉN: Hiába szólongatják. Öt perce sincs, hogy megszökött a vadházastársammal. Végre özvegy vagyok!

RANDOLPH: Nos, ebben az esetben... Nem talál engem vonzónak esetleg?

SZIRÉN: Hagyjon nekem egy kis időt... Hadd gondolkodjak... Hadd szedjem össze egy kicsit magam...

ADELAIDE: És mi volt az ön vadházastársának a foglalkozása, ha szabad kérdezniem?

SZIRÉN: Kalóz.

SELKIRKE: Kalóz? Akkor veszélyben a család becsülete! Adelaide, Randolph, menjünk! Az a gazember visszaél majd szegény Marynk ártatlanságával!...

ADELAIDE: Menjünk... De mi lesz az ékszerekkel?... Mi lesz a pénzzel?...

RANDOLPH: Robinson egyedül van. Senki nem fogja ellopni tőle.

SELKIRKE: Rendben, majd visszajövünk, s elveszük tőle máskor.

(A három Selkirke együtt távozik. A Szirén közeledik az alvó Péntekhez. A papagáj el-elbóbiskol, és már csak félálomban motyogja időnként: i-vó-víz, i-vó-víz... A Szirén felébreszti Pénteket.)

SZIRÉN *(Kacéran)*: Még mindig rabszolga?

PÉNTEK *(Gálánsan)*: Még mindig...

SZIRÉN: Tudniillik én is rab voltam... De most már szabad vagyok...

PÉNTEK: Különös egybeesés valóban...

SZIRÉN: Nem akarsz az én rabszolgám lenni?

PÉNTEK: Nagy a kísértés...

SZIRÉN: Döntsd el gyorsan. Pierre megszőktette Mary Selkirke-et. A kalózkodok lemészározták egymást. Robi alszik...

PÉNTEK: Nem őt szereted?

SZIRÉN: Szeretem, de kissé könnyelmű vagyok, ilyen a természetem... A múltam pedig csupa sötét folt...

PÉNTEK: Döntöttem.

SZIRÉN: Akkor gyere, szőkjünk meg! Pierre is megszőkött...

PÉNTEK: Megszőkni? Én nem vagyok gyáva! Itt maradok és harcolni fogok. Előreee!

ROBINSON *(Felébred, lendületesen kiáltja)*: Előreee!

PÉNTEK: Harcolni fogunk! Előreee!

KOKÓ: Ivóvííz!

ROBINSON: Előreee! Ki ellen fogunk harcolni?

PÉNTEK: A kísértés ellen, gazdám!

SZIRÉN: Előreee!

(Harc hev fogja el őket, és mindhárman kirohannak a barlangból, Előre! kiáltással. Kintről kiabálás, lövöldözés, fegyvercsörgés hallatszik, aztán üdvivalgás, majd teljes csönd. A csöndben a papagáj feleszmél, és unottan, álmosan újra mondogatni kezdi: i-vó-víz, i-vó-víz...)

V

Komoly megfontolások. Péntek képtelen az öngyilkosságra, ezért megtanítom őt ásni. Életet életért. Egy párbaj, amely sérthette volna egy nő anyai érzéseit. A léggömb, amelyik tele van gyűlölettel. A körülmények szorításában elbúcsúszom Péntektől és elindulok a Kecskék Kamarája felé.

Ugyanaz a díszlet, mint az I. jelenetben, Robinson kunyhója előtt, mindazzal, ami azóta felépült. A Szirén egy függőágyban alszik. Robinson méltóságteljesen ül egy széken, a fehér kiscica mellette. Péntek a parancsait lesi. Néhány pillanatig a robinsoni zenei motívum szól, aztán:

ROBINSON: Péntek, tudod, hogy mit csinállok én most?

PÉNTEK: Nem tudom.

ROBINSON: Meditálok.

PÉNTEK: Nagyon jó, gazdám. Taníts meg engem is meditálni.

ROBINSON: Megtanítlak majd.

PÉNTEK: Köszönöm, gazdám. *(Megalázkodó mozdulat. A Szirén egy pillanatra felemelkedik, álmában skálázik egyet-kettőt. Utána visszadől.)*

ROBINSON: Péntek, bátor fiú vagy. Mindketten bátrak vagyunk. Harcoltunk és győzelmet arattunk.

PÉNTEK: De a kísértés él még, gazdám. Nehéz lesz... Valamit tennünk kell.

ROBINSON: Volna egy megoldás: hogy megöljük őt. De ezt nem engedhetem meg. Én vagyok a gazda, nem?

PÉNTEK: Így van... Ezt belátom.

ROBINSON: Nem engedhetem meg, mert szeretem őt. Te tudsz szeretni?

PÉNTEK: Nem, gazdám. Taníts meg szeretni engem is!

ROBINSON: Nem tanítalak.

PÉNTEK: Köszönöm, gazdám.

ROBINSON: Volna még egy megoldás: visszaadom neked a szabadságod, te pedig öngyilkos leszel. Rabszolgaként nem lehetsz öngyilkos. Nincs jogod hozzá.

PÉNTEK: Jól szabályozott viszonyok vannak köztünk, gazdám...

ROBINSON: Igen, igen. De visszaadhatnám neked a szabadságod, és megtaníthatnák, hogyan legyél öngyilkos.

PÉNTEK: Megtanítasz, gazdám? Ne aggódj, ha tanítás közben meghalnál véletlenül, akkor elveszem őt feleségül.

ROBINSON: Inkább mégsem tanítlak meg erre.

PÉNTEK: Ahogy kívánod, gazdám. De nehéz lesz...

ROBINSON: Még meditálok kicsit. Te addig dolgozz, csinálj valamit, áss...

PÉNTEK: Ások, gazdám. Csak az a baj, hogy nem tudok ásni. Megtanítasz engem ásni?

ROBINSON: Megtanítlak. *(Felkel a székről és ásni kezd, Péntek bámulva figyeli őt.)*

PÉNTEK: Gazdám, gyönyörű az ásás!

ROBINSON *(Kimerülten)*: Elég! Most te jössz. Nekem magányos meditációra van szükségem. *(Visszaül a székre és medítál.)*

PÉNTEK: Meditálj, gazdám. Én ások. *(Ásít, nyújtózik, aztán lefekszik aludni.)*

(Szünet. Vidám madárcsicsergés, csízek hangja, ha ez technikailag lehetséges. Felbukkan Pierre, nyomában Mary. Mary elrejtőzik egy bokor mögé. Pierre Robinson felé tart.)

PIERRE: Életet életért! Először megkíméltem az életét, mert megmentette az enyémet, de másodszor már nincsenek engedmények. Mit keres a volt vadházastársam az ön függőágyában?

ROBINSON: Szeretem őt, sir.

PIERRE: És ő?

ROBINSON: Ő is szeret. Nézze csak, hogy alszik.

PIERRE: Akkor önnek meg kell halnia, sir. Nem tudnám elviselni, hogy megcsaljon, miután elhagyta őt. Meg kell értenie: szeretett engem.

ROBINSON: Megértem önt, sir.

PIERRE: A becsület kötelez. Tekintse úgy, hogy kihívtam párbajra.

ROBINSON: Úgy tekintem, sir.

PIERRE: Válasszon fegyvert.

ROBINSON: Választottam, sir. Legyen pisztoly.

(Robinson felfelé lő kétszer, és felveszi megszokott várakozó testtartását. Megjelenik az ereszkedő léggömb, kosarában a három Selkirke.)

RANDOLPH *(Dühösen)*: Aha! Hát itt vannak! Most megöljük őket!

SELKIRKE: A család becsületéért! ADELAIDE: Ereszkedj le, Randolph!

RANDOLPH: Nem lehet! Túl erős a szél...

(A léggömböt továbbviszi a szél, Adelaide kiabál: Mary! Mary! A bokorból Mary integet neki a zsebkendőjével.)

PIERRE *(Egy pillanatnyi gondolkodás után)*: Nem, nem akarom, hogy pisztoly legyen... A lövések felébreszthetnék őt. *(A Szirén felé mutat.)* Úgy alszik, mint egy angyal.

ROBINSON: Mint egy angyal, ahogy mondja, sir. Akkor hát milyen fegyver legyen?

PIERRE: Legyen tőr. Van egy háromcolos töröm.

ROBINSON: Nagyon jó: ön a törrel, én a pisztollyal. Egyetlen lövés biztosan nem ébreszti fel őt.

PIERRE: Rendben. De tanúkra van szükségünk.

ROBINSON: Péntek! Ide gyere, tanú leszel.

PÉNTEK *(Felébred)*: Én rabszolga vagyok, gazdám. Nekem ásnom kell. És nincs is jogom rá, hogy tanú legyek.

ROBINSON: Bizonyos esetekben van rá jogod.

PÉNTEK: Nem tudtam. Akkor nem ások tovább. Tanú vagyok.

(Péntek felügyeletével Robinson és Pierre egymásnak háttal fordulnak, ahogy pisztolypárbajoknál szokás, hogy kímérik a szükséges távolságot. A metronóm ünnepélyes ritmusban

kezd szólni. Ütemére a két párbajozó elindul, kimegy a színpadról, aztán visszatér, mindig pontosan követve a metronóm ritmusát. Ezt néhányszor megisméltik, ahányszor szükséges, majd amikor a metronóm elhallgat, ünnepélyesen megállnak, hogy eldőrdüljön az első lövés. Ebben a pillanatban Mary Selkirke közéjük veti magát.)

MARY: Állj! Senki nem öl meg senkit! Nem tudnám elviselni.

PIERRE: Kedvesem, a becsület azt kívánja...

MARY: Kérlek, Pierre. Ez most nem a megfelelő pillanat arra, hogy becsületről beszéljünk... Ez sérti az érzéseimet...

PIERRE: Bocsáss meg, drágám. De hadd mutassam be neked ezt a férfit. *(Robinsonhoz)* Ő itt Mary Selkirke úrhölgy, húszcolos özvegyasszony, Edinburghból.

ROBINSON *(Mély meghajlással)*: A nevem Robinson Kreutznaer, más néven Crusoe. Apám Brémában született.

MARY: Kreutznaer? Bréma? Csak nincs egy barna anyajegy a hasán?

ROBINSON: De van, hölgyem. Megmutassam?

MARY: Ez most nem a megfelelő pillanat. Esetleg sérthetné az érzéseimet... Tudja, ki az ön édesanyja?

ROBINSON: Nem, hölgyem. Anyámat nem ismerem. Megszökött egy tenorral, amikor én még pólyás voltam.

MARY: Kreutznaer! Bréma! Anyajegy! Tenor! Úristen! Nos, az a helyzet, hogy én vagyok az ön mamája. Azazhogy te vagy a fiam, az első házasságomból. Ó, fiam!

ROBINSON: Anya!

(Egymás nyakába borulnak. Fent, a szél által sodorva újra átsuhan a színen a léggömb, a Selkirke családdal a kosarában.)

RANDOLPH: Gazember! Ezért drágán fogsz megfizetni!

SELKIRKE: Randolph! Ereszkedj!

ADELAIDE: Mary! Mary!

(Mary Selkirke a zsebkendőjét lobogtatja feléjük. Robinson katonásan tiszteleg. Péntek, aki időközben lefeküdt, átfordul a másik oldalára. Pierre öklével fenyegeti a léggömbben levőket. Miután a léggömb kilibbent a színről!)

MARY: Pierre, a helyzet nagyon súlyos. Ismerem apámat: nem hagyja magát, amíg nem mossa le vérrel a család bemocskolt becsületét. Meg fog minket ölni.

PIERRE: Ha-ha! Elfelejtetd, hogy kalóz vagyok! Az Arethuza fedélzetéről egyetlen negyvenhárom colos ágyúval tizenhat beduint lőttem le. Apáddal és bátyáddal is végzek, egyetlen tördőfés-sel. De van valami, ami aggaszt.

MARY: Micsoda?

PIERRE: Az öregasszony... Mégiscsak nő... És legfeljebb hatcolos lehet... A nőkkel nem tudok kegyetlenül viselkedni. Olyan gyengék...

MARY: Az én anyám?

ROBINSON: A nagymama!

MARY: Az én anyám, gyenge? Az anyám egyetlen ökölcsapással leterít egy dühöngő bikát!

PIERRE: Az baj. Nők ellen nem tudok harcolni. Akkor elvesztünk.

MARY: Robinson, segíts, ments meg minket! Őld meg őket te.

ROBINSON: De anya! Ő a nagymamám... A másik kettő pedig a nagypapa, meg a bácsikám...

MARY: Ó, nem, Robinson. Az apám nem a te nagyapád... Nekem sem apám... Hogy is magyarázzam el neked? Anyám mindent elmondott nekem...

ROBINSON: Értem... És a bácsikám?

MARY: Csak nagyanyai ágon nagybátyád... Nekem pedig csak anyai féltestvérem. Apa nem tudja... Hogy is magyarázzam el neked?

ROBINSON: Értem... Így már könnyebb... Segítek nektek... Megmentelek.

MARY és PIERRE (*Ünnepélyes meghatottsággal*): Köszönjük, Robinson.

ROBINSON: Ó, ne, ne köszönjétek. Kötelességemnek érzem megtenni. Egy olyan helyre viszlek benneteket, ahol senki nem talál rátok.

MARY: Vigyél bennünket, fiam.

PIERRE: Hová visz bennünket, sir?

ROBINSON: A Kecskék Karámjához, sir. Az egy titkos karám. Minden eshetőségre készen építettem messze benn, az erdőben. Ott majd kecsketej és friss forrásvíz lehet a táplálékuk!

MARY: Imádom a kecsketejet!

PIERRE: Én is. Az Arethufa fedélzetén mindig csakis kecsketejjel táplálkoztam. Mondja, sir, messze van az a karám?

ROBINSON: Á, dehogy. Körülbelül egy év alatt odaérünk, lehet, hogy másfél év is kell hozzá. De legfeljebb két év.

PIERRE: Kitűnő. Akkor menjünk!

MARY: Induljunk máris!

ROBINSON: Csak egy pillanat... Hé, Péntek! (*Péntek felébred.*) Péntek, én most elmegyek. Te addig áss.

PÉNTEK: Ások, gazdám.

ROBINSON: És ne feledd, hogy a rabszolgám vagy.

PÉNTEK: Nem felejttem el, gazdám.

ROBINSON: Adj enni a papagájnak. És fonjál kosarakat zsenge ágakból.

PÉNTEK: Kosarat fonni nem tudok, gazdám.

ROBINSON: Semmi baj. Majd megtanítlak én, amikor visszatérek. Addig is, fonj néhányat.

PÉNTEK: Fonok, gazdám.

ROBINSON: És a rum... Nehogy megidd a rumot, Péntek...

PÉNTEK: Nem iszom meg, gazdám.

MARY: Robinson, gyerünk.

PIERRE: Késésben vagyunk, sir...

ROBINSON: Csak egy pillanat. (*Péntekhez*) Ami pedig őt illeti... Amikor majd felébred, mondd meg neki, hogy három-négy év múlva visszatérek. Várjon rám a függőágyban. És legyen hozzám hűséges...

PÉNTEK: Megmondom neki, gazdám.

ROBINSON: Vigyázz rá... És harcolj...

PÉNTEK: Harcolni fogok, gazdám.

ROBINSON (*És a többiek*): Isten veled, Péntek.

PÉNTEK: Jó utat, gazdám. Várom rád három-négy év múlva...

(Hárman útra kelnek. A fehér kiscica, amelyik mindvégig Robinson mellett volt, most is elindul vele. Robinson megáll.)

ROBINSON (*A kiscicához*): Te itt maradsz... (*Péntekhez*) Vigyázz rá, kérlek. Ne essen baja.

PÉNTEK: Nem esik baja, gazdám. Cicc, cicc, cicc.

(A kiscica Péntekhez megy. A három utazó elindult. Péntek a függőágyhoz megy, időről időre megállva, hogy a kiscicát hívogassa maga után. A függőágy mellé érve felsóhajt, láthatólag küzdelmet folytat önmagával, végül gyengéden ringatni kezdi a függőágyat, miközben szól a robinsoni zenei motívum.)

VI

Kimerít bennünket a hosszú út, de már csak kevés van hátra a Kecskék Karámjáig. Vadászni indulok. Anya könnyelműnek bizonyul, ugyanakkor rendkívül szegénylősnek. Egy megható

beszélgetés. Néhány hasznos holmit készítek. Egy kalózláb története. A kannibálok fogságába esünk.

A robinsoni zenei motívum hallatszik, majd fokozatosan átadja helyét a dzsungel zajainak. Dús növényzettel benőtt helyszín, valahol a dzsungelben. Felbukkan egy legelő zebra, majd egy oroszlán. A zebra ijedten elmenekül, elrejtőzik egy bokorban. Az oroszlán bősz ordítást hallat, majd egy fához megy, és kiemel az odújából egy klarinétot. A robinsoni zene újra hangosabban szól. Az oroszlán ijedten menekül, elbújik egy másik bokorban. Felbukkan a három utazó, megállnak pihenni a forrásnál.

MARY: Fáradt vagyok... Mióta megyünk már?

PIERRE (Az órájára néz): Egy éve és nyolc hónapja. (Robinsonhoz) Sok van még hátra?

ROBINSON: Öt-hat hónap alatt biztosan odaérünk...

MARY: Alig várom... Pierre, amikor megérkezünk, ugye készítesz nekem egy prémgallért kecskegidabőrből?

PIERRE: Készítek, hát persze. Négycolos gallért kapsz tőlem.

ROBINSON: Én pedig, anya, készítek neked egy sótartót cédrusfából, és egy nyakláncot kenyérbéلبől.

MARY: Készíts, készíts, nincs rajtad kívül senkim a világon... Jaj, olyan éhes vagyok!

ROBINSON: Lőjek neked valamit?

MARY: Szívesen ennék valamilyen madárhúst.

ROBINSON: Rendben, anya...

(Robinson felfelé lő, és felveszi ismert várakozó testtartását. Hallatszik a láthatatlan madárraj szárnyushogása, ezúttal valamivel tovább tart, a beszélgetés közben is, egészen a léggömb felbukkanásáig.)

PIERRE: Mary, kissé könnyelmű vagy... Hallod? Mi van, ha ők bukkannak fel? Tudod, hogy követnek minket... Lehet, hogy a légáramlatok épp erre terelik őket.

MARY: Jaj, Pierre, úgy félek! Félek, és szégyellem magam apa előtt. Anya persze megért majd, tudom...

PIERRE: Bújjunk el. Gyorsan!

(Ketten elbújnak: Pierre abban a bokorban, ahol korábban a zebra rejtőzött el, Mary abba, ahová az oroszlán bújt. Robinson továbbra is várakozó testtartásban áll, mozdulatlanul. Süvítés. Lába elé hull egy madár.)

PIERRE (Kidugja a fejét a bokorból): Mondtál valamit, Mary?

MARY (Ő is kidugja a fejét): Nem.

PIERRE: Elég kényelmes neked ott?

MARY: Nem igazán... Egy oroszlán mellé kerültem.

PIERRE: Egy oroszlán? Hány colos?

MARY: Nem tudom.

PIERRE: És mit csinál?

MARY: Azt hiszem, épp klarinétozni készül. És te?

PIERRE: Mellettem egy zebra van... Épp fészülködik...

(Újabb süvítés hallatszik. Fentről megjelenik a léggömb a Selkirke családdal. Pierre és Mary visszabújnak a bokorba. Robinson udvariasan köszönti az újonnan érkezetteket.)

ADELAIDE (Randolphhoz): Ki ez a fiatalember?

RANDOLPH: Kreutznaer, más néven Crusoe. Magányosan él, egy lakatlan szigeten. Ott, ahol ő van, biztosan nincs senki más.

ADELAIDE: Akkor a szökevények nem itt vannak. Induljunk tovább.

SELKIRKE: Várjatok! Egy pillanat! Kreutznaer, ide hallgasson!

ROBINSON: Csupa fül vagyok, sir.

SELKIRKE: Kreutznaer, valami nyomja a lelketem. Be kell vallanom valamit. Egy családi titokról van szó...

ROBINSON: Hallgatom, sir.

RANDOLPH: Apa, ne mondd el neki!

ADELAIDE: Mondd csak el! Mondj el mindent! Hadd tudja meg ő is...

SELKIRKE: Kreutznaer, tudnod kell, hogy a lányomnak, Marynek vagy az első házasságából származó gyermeke. Az unokám vagy, Kreutznaer.

ROBINSON: Nagypapa!

ADELAIDE: Kedves kisunokám!

ROBINSON: Nagymama! Egyedül élek ezen a világon, nagymama! Egyedül ezen a lakatlan szigeten.

SELKIRKE: Gyere velünk, a mamádat keressük éppen.

ROBINSON: Nem tehetem. Az én sorsom az, hogy egyedül élek, mindig egyedül...

ADELAIDE: Szegény árva!

RANDOLPH: Nem látott erre két szökevényt? Egy nem épp fiatal nőt és egy sánta kalózt?

ROBINSON: Nem láttam senkit, sir. És még ha láttam volna is bárkit, nem ismertem volna fel őket, ebben a nagy magányban...

RANDOLPH: Megölöm őket! Isten önnel, sir.

SELKIRKE ÉS ADELAIDE: Vigyázz magadra.

ROBINSON: A vizontlátásra!

(Érzelmes búcsú. A léggömb kilibben a színről. Pierre és Mary előbújnak rejték helyükről.)

MARY: Megmenekültünk!

PIERRE: Az még nem biztos. Bármikor visszatérhetnek. Erős itt a szél, tizenkét colos. Nem vagyok nyugodt, amíg a Kecskék Karámjához nem érünk.

(A zebra és az oroszlán előbújnak a rejték helyükről, és dolgukra mennek. Az oroszlán, mielőtt távozna a színről, elrejt valamit a faodúban.)

MARY: Milyen rendes oroszlán ez.

ROBINSON: Egy magányos oroszlán.

PIERRE: Vajon mit rejtett el a faodúban?

MARY: A klarinétját.

PIERRE: Vigyük magunkkal.

ROBINSON: Jaj, sir, de az lopás lenne.

PIERRE: Úgy gondolja?

ROBINSON: Biztos vagyok benne. Mégiscsak a másé az a klarinét...

PIERRE: Ne feledje, hogy én kalóz vagyok.

ROBINSON: Igaza van. A magány teljesen átalakította az erkölcsi elveimet. Mióta egyedül élek, tiszteletben tartom a mások tulajdonjogát...

MARY: Mondd csak, Robinson, a Kecskék Karámjánál elég lesz nekünk a tej? Imádom a kecsketejet.

ROBINSON: Igen, anya, hát hogyan lenne elég?

PIERRE: Én majd klarinéton játszom neked, te meg kecsketejet iszol...

MARY: De jó lesz! Alig várom, hogy odaérjünk! Kár, hogy nincs kerékpárunk, úgy gyorsabban odaérnénk.

ROBINSON: Akarod, hogy készítsék magunknak kerékpárokat, anya? Vagy egy tandembiciklit, három rend pedállal? Két-három év alatt elkészülnék vele. Akár most is elkezdhetem...

MARY: Most éhes vagyok. Lőttél nekem madarat?

ROBINSON: Persze. Készítsék egy asztalt és pár széket? Öt-hat hónap alatt meg is leszek vele.

PIERRE: Amikor majd lesz rá időd, készíthetnél nekem is egy pipát. Volt nekem egy pipám az Arethuza fedélzetén, négycolos, egy halott tengerésztől vettem el, de egyszer lenyeltem véletlenül, álmomban...

ROBINSON: Készíték, sir, hát persze. Valami másra nincs szüksége?

PIERRE: De igen. Egy nadrágtartóra, és egy negyvenhárom colos falábra.

ROBINSON: Hadd vegyem le a méretet.

(Robinson méretet vesz Pierre-ről, aztán dolgozni kezd, miközben Pierre és Mary beszélgetnek. Madarak csicseregnek, a dzsungel neszei felerősödnek.)

MARY: Pierre, bocsásd meg az ártatlan kíváncsiságomat, de nemsokára a tiéd leszek, s úgy érzem, jogom van megtudni rólad néhány intim részletet. Te falábbal születted?

PIERRE: Ó, ez a gyermeki kíváncsiság, Mary... Mindkét lábam faláb volt, mikor születtem. De mindkettőt elvesztettem, elmesélem rögtön, hogy történt a dolog... Utána újránóttek, rendes lábként. Aztán egyiket elvesztettem a trafalgari csatában. Maga Nelson admirális vágta le. Elvitte magával, emlékebe. Helyére egy másikat tettem, egy ötvennyolc colos falábat. Hát így történt, hogy most csak egyik lábam faláb. De rég volt, istenem...

MARY: Igen... Én akkor még fiatal voltam... Tudod, mennyire fiatal voltam akkor? Nagyon fiatal. Szinte még gyerek...

(Amíg ők beszélgetnek és Robinson dolgozik, Maboló király főudvarmestere közeledik három bennszülött rendőr kíséretében, akik félig európai öltözéket viselnek. Robinson úgy tesz, mintha nem venné őket észre, esetleg közömbösen biccent feléjük. Mary és Pierre, belemerülve a beszélgetésbe, észre sem veszi őket. A rendőrök épp mellettük állnak meg.)

PIERRE: Aztán, amikor a waterlooi csatában harcoltam, elvesztettem a falábam. Akkor a tüzérpáncsnok faragott nekem egy újat, tizenkét colosat. Szép volt, de kissé elnagyolt. Fiatal fából faragta, úgyhogy később nőtt még kicsit, s egészen kiszöldült. Esténként, mikor nyugovóra tértem, vagy akár napközben is, mindig jöttek a madarak, s ott füttyültek az ágain...

MARY: Milyen szép! Kár, hogy már nincs meg...

PIERRE: Szép volt, de kicsit kényelmetlen. Már túl nehézzé vált. És túl sok madár gyűlt össze esténként. Nem hagytak aludni.

MARY: És madárfészkek voltak rajta, tojásokkal és fiókákkal?

PIERRE: Persze. Tele voltam fészkekkel. Volt olyan fészkek is, amelyik negyvenkét colos volt, sőt olyan is, amelyik ötvenöt. A fiókák pedig csak csipogtak, csipogtak... A gyerekek hintákat szereltek az ágakra. És ez így ment, mindaddig, amíg kalóz nem lett belőlem.

MARY: Az mikor történt?

PIERRE: Később... Egyszer odajött hozzám egy halott. Az, aki a pipámat készítette, amelyiket aztán lenyeltem álmomban... A négycolos pipámat... Akkor még persze nem volt halott. Lord Sinclair fia volt az. És tud meg egyébként, hogy a pipámat sem álmomban nyeltem le. Be kell vallanom neked, Mary, hogy nagy éhségemben ettem meg egyszer, az Aleut-szigetek közelében, a nyílt tengeren... Nehéz idők voltak...

MARY: Sokat szenvedhettél...

PIERRE: Szenvedtem, igen... A halott azt mondta nekem: ha nekem ilyen lábam volna, kalóznak állnék. Úgyhogy kalóznak álltam. Még a jobb szememet is kivájtam, hogy én lehessenek a főnök.

MARY: Te magad vájtad ki? Ó, ez nagyon érdekes! Kérlek, meséld majd el nekem jó részletesen. A Kecskék Karámjánál esténként majd mesélsz nekem a kalandjaidról, ugye? Én majd kecsketejet iszom közben... Te meg elmeséled nekem, hogyan vájtad ki a szemed...

PIERRE: Most is elmesélhetem neked, amíg Robinson befejezi az asztalt és a székeket... A nyílt tengeren voltunk éppen, az Arethuza fedélzetén, három mérföldnyire az Aleut-szigetektől. Ötvenegy ágyú volt a hajómon, mindegyik hatvanhárom colos. Zúgott a vihar, az ágyúk dörögtek...

FÓUDVARMESTER: Elnézést, uram, hogy félbeszakítom. Csak egy ellenőrzés, egyszerű formáság: az irataikat kérem...

PIERRE: Nincsenek irataim. Kalóz vagyok.

FÓUDVARMESTER: És a hölgy?

MARY: Nálam csak a válási végzés van.

FÓUDVARMESTER: Rendkívül sajnálom, sir, de önök Maboló király területén tartózkodnak. Iratok nélkül ez lehetetlen. Kénytelenek vagyunk letartóztatni önöket.

PIERRE: Csak rajta.

MARY: És a fiam, Robinson? Vele kapcsolatban mi a szándékuk?

FÓUDVARMESTER: Az ön fia? Sir Robinsont már régóta ismerjük. Amikor ellenőriztük a papírjait, meggyőzően bizonyította, hogy egyedül él, egy lakatlan szigeten...

MARY: Mi is egyedül élünk...

FÓUDVARMESTER: Az lehet, de nem tudják bizonyítani.

MARY: Ez igaz, bizonyítékunk nincs...

PIERRE: És mit tesznek majd velünk?

FÓUDVARMESTER: Egyelőre arra kérem önöket, hogy tekintsék úgy, hogy meg vannak kötözve.

Mindegyikük egy-egy fához. Mi megbízunk önökben.

PIERRE: Köszönöm, sir...

FÓUDVARMESTER: Csupán arra kérem önöket, hogy ne távolodjanak el a fától. Ön, kérem, erre... (A Főudvarmester udvariasan odavezeti mindkettejüket egy-egy közeli fához. Ettől kezdve mindketten úgy viselkednek majd, mintha valóban hozzá lennének kötözve a fákhöz.)

MARY: Rendben. Szeretnék kérdezni valamit. Szabad?

FÓUDVARMESTER: Természetesen.

MARY: Önök kannibálok?

FÓUDVARMESTER: Egyesek szerint igen...

ROBINSON: Anya! Meg fognak téged enni!

MARY: Most már mindegy nekem, azok után, hogy megismertem az igazi szerelmet...

PIERRE (*Robinsonhoz*): Legyen nyugodt, sir... Örvendek, hogy ilyen kellemes körülmények között ismerhettem meg önt. Önre hagyom a falábamat emlékül. Sajnálom, hogy kissé már elhasználódott.

ROBINSON: Köszönöm, sir... (A Főudvarmesterhez) Arra kérem, hogy engem is kötözzön meg úgy, ahogy őket. Szeretnék osztozni a sorsukban...

FÓUDVARMESTER: Az lehetetlen, sir. Ön egyedül él, egy lakatlan szigeten...

ROBINSON: Ez igaz. De mit tehetnék? A családi kötelék erősebb...

MARY: Milyen nemes lélek! Mennyire hasonlítasz hozzám!

FÓUDVARMESTER: Igaza van, sir... Arra kérem, ön is tekintse magát megkötözve. (*Egy magányosan álló fához vezeti őt.*)

MARY: És most mi lesz, megesznek bennünket?

FÓUDVARMESTER: Még nem... Megyek, hogy értesítsem Maboló királyt az önök foglyul ejtéséről. Kérem, ne próbáljanak megszökni, hiszen engem vonnának érte felelősségre. Legkésőbb holnap hajnalban Maboló király itt lesz, és ítéletet mond önök felett. Addig isten önökkel. (*A bennszülöttek eltávoznak. Szünet.*)

MARY: Tényleg azt hiszed, hogy kannibálok?

PIERRE: Több mint valószínű.

(*Szünet. Bejön az oroszlán, együtt érzően nézi őket egy darabig, és miután sajnálkozva csóválja a fejét – Cc! Cc! Cc! –, kimegy a színről.*)

MARY: Milyen rendes oroszlán!...

II. felvonás

I

A helyzet tragikus, ez okból kifolyólag elsírom magam, anyával együtt. A kalóz kalandjai és az eső. Randolph horgászik. Mabelo király érkezése és ennek következményei. Miután harisnyákat készítek, egy ernyő elkészítését javasolom, és módot találok arra, hogy árnyékban utazhassunk.

Ugyanaz a helyszín, mint az első felvonás végén. Holdfényes éjszaka. Mindhárman saját fájuk mellett állnak. A robinsoni zenei motívum, majd a dzsungel hangjai. Egy idő után:

MARY: Hogyha kannibálok, akkor meg fognak minket enni?

PIERRE: Több mint valószínű.

MARY: Mondhatok valamit, Pierre? Úgy gondolom, hogy a helyzetünk eléggé tragikus. Búcsúzhathunk az életünktől, búcsúzhathunk a szerelemtől... Nem akarsz, hogy együtt sírjunk egy kicsit?

PIERRE: Az lehetetlen, Mary. A kalózok nem sírnak.

MARY: Kérlek! Tégy kivételt, csak egyetlenegyszer! Az én kedvemért!

PIERRE: Lehetetlen. Kérj bármit, csak ezt ne.

MARY: Pierre! Lehet, hogy nem szeretsz engem eléggé?

PIERRE: Jaj, milyen gyerekes beszéd ez? Hát nem érted?...

MARY: Robinson! Alszol?

ROBINSON: Nem, anya. Éppen meleg harisnyát kötök neked, kókuszrostokból, hogy meg ne fázz. Olyan hűvös az éjszaka...

MARY: És olyan tragikus... Köszönöm, Robi... Nem akarsz, hogy együtt sírjunk egy kicsit?

ROBINSON: Szívesen, anya. Hadd jöjjenek kicsit közelebb.

(Robinson és Mary átölelik a fákat, amelyek mellett állnak, és közelebb viszik őket egymáshoz. Utána újra felveszik a fához kötözött fogolypozíciót, és elkezdnek két szólamban sírni. A sírásukhoz csatlakozik az oroszlán és a zebra, akik véletlenül épp arra jártak. Az oroszlán klarinéton kíséri a háromtagú kórust. A sírás melodikussá válik, ritmusára elhaladnak a közelben a lovas beduinok. Az oroszlán és a zebra távoznak. Robinson és Mary abbahagyják a sírást.)

MARY: Ez kellemes volt. Köszönöm, Robi.

ROBINSON: Én is köszönöm, anya.

(Visszaviszik a fákat korábbi helyükre, majd felveszik a fogolytesttartást.)

MARY: Ha kannibálok, akkor meg fognak minket enni?

PIERRE: Több mint valószínű. Végül is joguk van hozzá.

MARY: Pierre, mielőtt még jönnének, hogy megegyenek minket, mesélsz nekem a kalandos életemről? Imádom a kalandokat.

PIERRE *(Kissé rekedten)*: Örömmel mesélek.

MARY: Berekedtél?

PIERRE: Igen, ez egy ilyen belső rekedtség... *(Megköszörüli a torkát.)* 1549-ben történt, egy júliusi napon. Az Arethusa fedélzetén voltam, az Aleut-szigetek közelében jártunk éppen. Fiatal voltam még, szinte kamasz...

MARY: És megvolt a falábad?

PIERRE: Akkoriban mindkét lábam fából volt... Más idők voltak... Szenvedélyesen szerettem egy bennszülött nőt, aki egy tizennégy colos kislánnyal ajándékozott meg engem. De én visszaadtam az ajándékot. Mindkettejüknek, anyának és lányának egyaránt volt egy-egy

anyajegy a tarkóján, olyan cseresznyeméretűek. Azóta sem láttam őket... Azon a napon, az Arethusa fedélzetén lázadás tört ki. Dörgött a negyvenhárom ágyú, ötvenyolc colos volt mindegyik. Mi forgattuk a jatagánjainkat, s az ágyúk csak dörögtek.

(Dörgések hallatszanak. Egy hirtelen jött zápor elfedi Pierre hangját.)

MARY *(Kiabálva)*: Azt hiszem, esik...

ROBINSON *(Kiabálva)*: Anya, nehogy megfázz! Húzd fel a meleg harisnyát!

(Robinson és Mary újra egymás felé indulnak, a fákkal együtt. Mary a lábára húzza a Robinson által készített harisnyát.)

MARY *(Kiabálva)*: Köszönöm, gyermekem...

(Mindketten a helyükre mennek, a fákkal együtt. Az eső hirtelen eláll. Fölöttük elröpül a Selkirke család léggömbje. Randolph és az öreg Selkirke két szólamban éneklik a Gondviselés-kántont. A foglyok csatlakoznak az énekhez. A léggömb megáll egy pillanatra a levegőben. Az éneklők elhallgatnak.)

SELKIRKE: Ez furcsa! Mindketten több szólamban énekelünk... Ez valami trópusi jelenség?

RANDOLPH: Nem, apa. A visszhang.

ADELAIDE: Randolph, hol vagyunk?

RANDOLPH: Nem tudom, anya. Nem látok semmit. A visszhangból ítélve a tenger fölött lehetünk.

ADELAIDE: A tenger fölött? Mi lenne, ha megpróbálnál horgászni? Úgy ennék egy kis tőkehalat.

RANDOLPH: Máris, anya.

(Randolph ledob egy horgot. Újrakezdődik a kánon, öt szólamban. Robinson fástul odamegy a horoghoz, ráakaszt egy pár harisnyát, aztán visszatér a helyére a fával együtt.)

RANDOLPH: Azt hiszem, fogtam valamit. *(Felhúzza a horgot.)*

ADELAIDE: Tőkehal?

RANDOLPH: Nem. Egy pár harisnya.

SELKIRKE: Harisnyát halásztál? Ez biztosan valami trópusi jelenség...

RANDOLPH: Ezúttal igazad van. Fogd, anya!

SELKIRKE: Induljunk, Randolph... A gazemberek biztosan a tengeren menekültek el.

ADELAIDE: Egy pillanat! A bal lábas harisnyában egy üzenet is van. *(Meggyújt egy gyufát, annak fényénél olvassa.)* „Húzd a lábadra, nagymama, nehogy megfázz. Húvös az éjszaka.” Ejha! Nem is tudtam, hogy az egyik unokám ott lenn van, a tengeren!...

SELKIRKE: Az is lehet, hogy Mary újra gyermeket szült közben... Jaj neked, elvetemült lányunk! A hullámok közé vetted a gyermeked...

ADELAIDE: Ő pedig, amilyen kicsi, már is ennyire szereti a nagymamáját, harisnyát köt neki...

RANDOLPH: Nem menekülhetnek előlünk a gazemberek! Nem menekülhetnek!

(A léggömb elindul. Amíg el nem tűnik a színről, és még utána is, egyre halkabban szól a Gondviselés himnusza.)

MARY: Micsoda rémes éjszaka! Robi, nem sírnál még velem kicsit? Olyan szomorú vagyok...

(Mary és Robinson újrakezdi a dallamos sírást, ezúttal a helyükön maradván. A dallamra bevonulnak a beduinok, lóháton, és elhaladnak mellettük anélkül, hogy észrevennék őket.)

PIERRE: Beduinok! Elvesztünk.

(A beduinok kimennek a színről. Az ének elhallgat.)

PIERRE: Elementek...

MARY: Honnan tudod, hogy beduinok voltak?

PIERRE: Ismerem őket, mint a tenyeremet. Régi elintéznivalóm van velük... Akkor régen, az Arethusa fedélzetén a beduinok kezdték a lázítást. Lerohantak minket, mindegyiküknél volt ötvenhárom ágyú, egyenként negyvenhárom colosak. Körbe-körbe vágattak és ágyúztak, ágyúztak... Ők vágták le a falábaimat, amelyekkel születtem... Azóta már csak egy falábam van...

MARY: Az, amelyiket a waterlooi csata után készítettek?

PIERRE: Nem. Egy másik. Ötvenhat colos.

MARY: Pierre, ne haragudj a nőies kíváncsiságomért, de... Nelson admirális beduin volt?

PIERRE: Nem. A beduinok csak később értek oda.

MARY: Milyen jó, hogy nem ismertek fel!

PIERRE: Az ő szerencséjük. Ha felismertek volna, mindegyikükkel végzek.

MARY: Rémes ez az éjszaka. Már így is épp eléggé az.

(Újra hallatszanak a dzsungel zajai. A szín fokozatosan világosodik. Itt a hajnal.)

MARY: Hogyha kannibálok, akkor meg fognak minket enni?

PIERRE: Több mint valószínű.

(Messziről hallatszik a tamtamdobok hangja, Maboló király érkezését jelezve. A dobolás hangja erősödik, fokozatosan elnyomja a dzsungel hangjait, miközben a foglyok beszélgetnek.)

MARY: Hallod? Jönnek! A kannibálok! Az emberevők...

PIERRE: Méltósággal hagyom magam elfogyasztani.

MARY: Robi, gyermekem, te mit csinálsz ott?

ROBINSON: Tintát készítek ribiszkebogyókból, anya. Utána pedig készítek egy tollat, bambuszhegygel. Egy levelet akarok megírni.

MARY: Kinek akarsz írni?

ROBINSON: A rabszolgámnak, Pénteknek. Az ő gondjaira bízom a kedvesemet.

MARY: Van egy kedvesed, Robi?

ROBINSON: Igen, anya. Annyira egyedül vagyok!...

MARY: Hogy hívják?

ROBINSON: Elfelejtettem megkérdezni őt.

PIERRE: Azt meg tudom mondani én, sir. Elvégre az én vadházastársam volt. Amikor megismerem őt, az Aleut-szigetekenél, épp ránk törtek a beduinok. Negyvenhárom ágyúval lőttek, ötvennyolc colos volt mindegyik, amikor ő...

(A tamtamdobok elnyomják a beszédét. A színre belép Maboló király a Főudvarmesterrel és a többi bennszülöttel. Udvarias köszöntések mindkét részről.)

FŐUDVARMESTER: Őfelsége Maboló király... Ő itt Robinson Kreutznaer, más néven Crusoe... Egyedül lakik a mi lakatlan szigetünkön...

ROBINSON: Kinek mit tartogat a sors. Nem igaz, sir?

MABOLO: Lehetséges... *(A Főudvarmesterhez)* Van rá bizonyítéka?

FŐUDVARMESTER: Igen.

MABOLO: Akkor ő szabad. *(Maryre mutat.)* És ő?

FŐUDVARMESTER: Se iratok, se bizonyítékok...

MABOLO: Hát az súlyos. Hogy hívják őnt?

MARY: Mary Selkirke. Edinburghból.

MABOLO: Mary Selkirke? Edinburghból? És mondja csak, hány éves?

MARY: Ez meglehetősen illetlen kérdés, sir. Kannibálhoz illő kérdés.

MABOLO: Mary Selkirke? Edinburghból? Nincs véletlenül egy vörös anyajegy a hasán?

MARY: De igen, sir. Megmutassam?

MABOLO: Nem, nem kell... Mary! Hát nem emlékszel? Maboló... Mab... Na?

MARY: A memóriám, sir... Egy ilyen rémes éjszaka után...

MABOLO: Gondolkodj csak... Mab... A diák... Egyik nyáron egy hónapig laktam nálatok, a panzióban...

MARY: Mab? A diák? Nem emlékszem, sir...

MABOLO: Mary! És a gyerek?... Az írtad nekem... Hát elfelejtetted?

MARY: Ó, a kisfiúcska! Meghalt, egyéves se volt... Most már tudom. Te vagy Mab, Kaliforniából.

MABOLO: Nem, Mary... Azt írtad, hogy kislányunk született...

MARY: Kislány? Ő is meghalt, szegényke... Megölte a vágyakozás az apja után... Mab! Hát te vagy, Mab, a szigetvilágból!...

MABOLO: Igen, Mary! Semmit se változtál az elmúlt hatvan évben. Rögton felismertelek.

MARY: Kedves vagy, Mab!

MABOLO: Esküszöm, hogy így van! *(A Főudvarmesterhez)* És ő kicsoda?

FŐUDVARMESTER: Nincsenek iratai.

MABOLO: Nehéz ügy.

PIERRE: A nevem Pierre Surcouf, foglalkozásomra nézve kalóz vagyok, az Arethuzs fedélzetén születtem, negyvenhárom ágyú társaságában, egyenként ötvennyolc colos volt mindegyik. Anyámat felkoncolták a beduinok.

MARY: Pierre, te árva vagy!

PIERRE: Igen, Mary! *(Sír.)* Igen, árva vagyok! Ez az én életem legnagyobb titka. Édesanyám egyszerű utas volt az Arethuzs fedélzetén, én pedig kalóz voltam... Így ismerkedtünk meg... Mikor a beduinok levágták az első falábam, anya hangosan felsikoltott. Felkapta a lábamat, és a karjába vette. Az volt belelévésre bicskával: „Emlék Nizzából.” „Gyermeke” – mondta ő – „te vagy az én gyermeke! Én véstem bele a lábba ezt, mielőtt elveszítettelek. Nézd csak, a nevem is ide van vésve: Eleonore.”

MABOLO: És a másik láb, sir?

PIERRE: Amikor a beduinok azt is levágták, édesanyám másodszor is hangosan felsikoltott.

MABOLO: Miért?

PIERRE: Azon a lábon is azt írta: „Emlék Nizzából”. Így mondta édesanyám. És édesapám aláírása volt rajta.

MABOLO: Hogy hívták az édesapját?

PIERRE: Sajnálom, sir, de egy ötvennyolc colos repeszdarab olvashatatlaná roncsolta az aláírást.

MARY: És az édesanyja, ő nem mondta meg a nevet?

PIERRE: Édesanyámat megölték a beduinok, rögton azután.

MABOLO: Emlék Nizzából! Eleonore! Sir, tudja, ki az ön édesapja?

PIERRE: Az életemet adnám érte, ha tudhatnám, sir.

MABOLO: Fiam!... Az én fiam vagy!... Eleonore... Nizza... Diák voltam... Azon a tavaszon... Fiam!...

PIERRE: Apa!

(Ölelések, éljenzés.)

PIERRE: Apa, engedd meg nekem, hogy elvegyem feleségül ezt a lenyűgöző teremtést.

MABOLO: Áldásom rátok, fiam.

MARY: Köszönöm, Mab...

MABOLO: Hagyjuk a köszöneteket... Mostantól az udvaromban élhettek.

MARY: Az lehetetlen, Mab. A családom a nyomomban van. Apám rettentő dühös.

MABOLO: Az öreg Selkirke? Még mindig iszik? Ha látod, add át neki üdvözlömetem.

MARY: Köszönöm... De menekülnünk kell, el kell rejtőznünk a Kecskék Karámjában. Az a fiamnak, Robinsonnak a magánbirtoka.

MABOLO: És ön, sir Robison, elfogadja a meghívást, hogy a vendégem legyen az udvaromban?

ROBINSON: Az lehetetlen, sir. Én ugyanis egyedül élek, ezen a lakatlan szigeten.

MABOLO: Hát ez van. Nem erősködöm akkor. Mindannyian szabadok. De ha bármelyikük meg gondolja magát...

PIERRE: Köszönöm, apa.

MARY: Mindig olyan kedves vagy, Mab...

(Mabolo király ünnepélyesen távozik, udvartartása kíséretében. A három utazó magára marad.)

MARY: Szabadok vagyunk.

PIERRE: Ilyen az élet.

MARY: Menjünk a Kecskék Karámjához. Mesélj nekem a kalandjaidról. Mondd csak, Pierre, te voltál már valaha emberevő?

PIERRE: Még régen, igen... Az Arethuza fedélzetén... Majd elmesélem.

MARY: Alig várom. De most induljunk. Túl erősen tűz a nap. Megárthat a bőrömnek.

ROBINSON: Ha akarod, készítek neked ernyőt pálmalevelekből!

PIERRE: Az túl sok időbe telne...

MARY: De hát ezt sem lehet kibírni. Nem látod, milyen erősen tűz a nap?

ROBINSON: Van egy ötletem. Menjünk a fák árnyékában.

(Mindhárman elindulnak, karjukban viszik a fákat, amelyek mellett fogolyként álltak. A szín egy pillanatra üresen marad, a dzsungel zajaival.)

II

A Selkirke család a mama jövőjét tervezi. Harc az oroszlánal. Megható beszélgetés nagymammával, Adelaide-del, akinek készítek egy lábat. Randolph megalapítja a Selkirke dinasztiát, keresztülhúzva apja számításait, aki anyai nagyapám.

Egy másik helyszín a dzsungelben, éjszaka, de valamivel erősebb fényvel, mint az előző színben. A három Selkirke a nap eseményeiről társalogva épp befejezi a vacsoráját. Középen a léggömb látható, kosara egy közeli fához van kikötve.

SELKIRKE: Ez nehéz nap volt. Fáradt vagyok, Adelaide. Indulok lefeküdni.

ADELAIDE: Máris, drágám. Mindketten feküdjetek le.

RANDOLPH: A szökevények nincsenek messze. Holnap biztosan elkapjuk őket.

ADELAIDE: Tulajdonképpen miért vagytok annyira dühöseket rájuk? Mary mégiscsak nő... És nem az első nő, akit elcsábítanak. Én anyaként megértem őt...

SELKIRKE: Ezúttal azonban vallási különbségek vannak köztük, drágám. Ő mégiscsak kalóz. Ha nem változtatja meg a foglalkozását, vagy az elveinek fog áldozatul esni, vagy hagynia kell magát megölni.

RANDOLPH: És a család becsülete? Az nem számít?

SELKIRKE: De számít, hogyne számítana. Engem a család becsülete annyira foglalkoztatott, hogy három évig ki sem mozdultam a házból, csak ezen töprengtem. Maryn kívül két fiam volt még. A nagyobbikat közülük, aki te vagy, gentlemanként neveltem hároméves koráig, amikor elveszett a szibvásáron. Ráhagytam egy csinos összeget, hogy halálom után gyarapíthassa majd vagyonát. A másikat egy hajóskapitány gondjaira bízam, hogy tanulja ki a mesterséget. Öt év elteltével aztán, látván, hogy bátor, jó érzésű és talpraesett, egy kitűnő hajót találtam neki, s engedtem őt tengerre szállni, ahol hamarosan halálát lelte...

(Az öreg Selkirke monológja közben Adelaide a fekvőhelyeket rendezgeti, Randolph pedig svéd tornagyakorlatokat végez. A monológ végén Adelaide, akinek mindig ott a pipa a szájában, takarodót fúj a pipával, mintha az trombita volna. A két Selkirke vigyázzba merevedik.)

ADELAIDE: Lámpaoltás! Lefekvés! Én öröködök. *(Egy kisebb felhőcskét a hold elé húz.)*

SELKIRKE: Jó éjt, Adelaide.

RANDOLPH: Jó éjt, anya.

ADELAIDE: Jó éjt!

(A két Selkirke lefekszik. Adelaide fel-alá járkál, ahogy az órszemek szoktak. Egy idő után:)

SELKIRKE: Adelaide!

ADELAIDE: Igen? *(Abbahagyja a járkálást.)*

SELKIRKE: Tudod, mire gondoltam, Adelaide? Az övé lehetne a lány, minden vallási különbség ellenére, ha átíratná rám a kincstárjegyeit s a brazíliai ültetvényét. És mindezen felül visszatarthatna még a jövedelmeiből 50 moidorest, amelyet havi életjáradékként fizetne Randolphnak...

ADELAIDE: Gondolod, hogy van egy ültetvénye Brazíliában?

SELKIRKE: Nem vagyok benne teljesen biztos, csak egy megérzés...

RANDOLPH: Én is megbocsátanék nekik, ha a fia, Robinson, nekem adná az ékszereket és az összes készleteit: fegyvereket, lőszert, ruhákat, szerszámokat...

SELKIRKE: Kifelejtetted a szigetet, Randolph!

RANDOLPH: Azt meghagynám neki, azzal a feltétellel, hogy felparcellázza, s a jövedelmeket évente elküldi nekem Edinburghba, ahol majd megházasodom...

(Mialatt a beszélgetés zajlik, feltűnik az Oroszlán, aki egy darabig a többiek számára észrevétlenül hallgatózik. Végül Randolph meglátja őt.)

RANDOLPH: Anya! Egy oroszlán! Felfal minket!

SELKIRKE: Adelaide! Ments meg! ADELAIDE: Állj! Ki vagy? Mondd a jelszót!

OROSZLÁN: *(Vérfagyasztóan bömböl.)*

(Megkezdődik a küzdelem, egyfajta dzsúdó, Adelaide és az Oroszlán között. A két Selkirke kezdetben rémülten, mozdulatlanul figyelnek, aztán elkezdenek úgy viselkedni, mint egy meccsen, szurkolnak Adelaide-nek, tapsolnak, technikai utasításokat kiabálnak stb. Adelaide rendkívüli nyugalomról és kiváló dzsúdótechnikáról tesz bizonyosságot. Valahányszor vesztesre áll, valamelyik Selkirke megmenti őt egy gongütéssel. Néhány kivételes precizitású mozdulat után a legyőzött Oroszlán elhagyja a színt, a győztes Adelaide pedig felemelt karokkal fogadja győzelmének ünneplését, a családtagok tapsviharát. A küzdelem alatt az egyik bokor mögül előlép Robinson, és szó nélkül figyel. Végül a két Selkirke ismét lefekszik, Adelaide pedig újra kezdi az örködést, fel-alá járkálva.)

ADELAIDE: Alusztok?

A két SELKIRKE: Igen.

(Hangos, demonstratív horkolás. Adelaide fel-alá járkál. Egy idő után:)

ROBINSON *(A bokor mögül)*: Nagymama! Nagymama!

ADELAIDE: Állj! Ki vagy? Mondd a jelszót!

ROBINSON *(Kilép a bokor mögül)*: Én vagyok, nagymama, én, Kreutznaer, más néven Crusoe, a lányodnak, Marynek az első házasságából való fia...

ADELAIDE: Kisunokám!

ROBINSON: Nagymama! *(Ölelések.)*

ADELAIDE: Hol van Mary?

ROBINSON: Néhány lépésnyire innen. Alszik a vőlegénye mellett. Én is aludtam, de felébredtem, amikor az oroszlánal harcoltál.

ADELAIDE: Mik a szándékai anyádnak? A család dühös...

ROBINSON: Egy titkos helyre viszem őket, a Kecskék Karámjához. Mégiscsak az anyám, a kecskéknak pedig szükségük van egy kis gondoskodásra.

ADELAIDE: Megértelek. De mégsem helyeselhetem egészen. Tudod, a családi viszály...

ROBINSON: Épp azért jöttem, hogy ezt megbeszéljük.

ADELAIDE: Alusztok?

A két SELKIRKE: *(Demonstratívan horkolnak.)*

ROBINSON: Én egyedül élek. Ez az én sorsom. A sziget lakatlan. De itt vannak még a beduinok, és persze Mabolo király az övével. Nekem pedig csak egy rabszolgám van.

ADELAIDE: Be kellett volna még szerezned néhányat.

ROBINSON: De honnan? Mondtam már, teljesen egyedül élek ezen a lakatlan szigeten. A bennszülöttek pedig nem akarnak rabszolgák lenni.

ADELAIDE: És akkor Péntekkel mi a helyzet?

ROBINSON: Péntek kivétel. Nem láttad, hogy ő kék színű? A többiekkel nem megy.

ADELAIDE: Ide kellene hívni Őfelsége csapatait...

ROBINSON: Na és az adó? Őfelsége majd adót akar fizettetni velünk. Még az is lehet, hogy fegyveres konfliktusba keveredik a beduinokkal. Akkor már jobb egyedül.

ADELAIDE: És ha kiegyeznél Mabolóval? Mary régről ismeri őt...

ROBINSON: Ő is elkérné a rá eső részt. És nem is áll túl jól a szénája. Az alattvalói el akarják őt üzni. Más lenne, ha mi, a család...

ADELAIDE: Igazad van, Robi. Látom, nagyra értékeled a családod. De tudnod kell, hogy az öreg teljesen el van hülyülve. Randolph meg egy tutyimutyi alak. Neked egy erős szövetséges kell. Nekem adod a brazíliai ültetvényed?

ROBINSON: Nincs semmiféle brazíliai ültetvényem, nagymama.

ADELAIDE: Akkor azt nekik adod. S nekem mit adsz?

ROBINSON: Tíz százalék a sziget jövedelmeiből.

ADELAIDE: Tizenöt, és átállok a te oldaladra.

ROBINSON: Tizenkettő és fél. Többet nem tudok adni.

ADELAIDE: Legyen. Drága kisunokám!

(Ölelések. Randolph felkel, és egyensúlygyakorlatokat végez egy vastagabb vízszintes ágon.)

ADELAIDE: Mit csinálsz, Randolph?

RANDOLPH: Alszom.

ADELAIDE: Hogyhogy alszol, ha közben járkálsz?

RANDOLPH: Hát úgy, hogy alvajáráó vagyok.

(Randolph folytatja az egyensúlyozást, a másik kettő folytatja a beszélgetést.)

ADELAIDE: És most, hogy a te oldaladon állok, mi a terved?

ROBINSON: Ellopom a léggömböt. Azzal hamarabb odaérünk a Kecskék Karámjához. És akkor meg tudom számolni, hány kecskegida született. És el tudom rejteni anyát.

ADELAIDE: Ó, te nemes lélek!

ROBINSON: Nagymama!

(Ölelések. Közben Randolph befejezte az egyensúlygyakorlatokat, és visszafeküdt.)

ADELAIDE: És velük mi lesz? A férjemmel és a fiammal?

ROBINSON: Talán felfalják őket az oroszlanok...

ADELAIDE: Én örködök.

ROBINSON: Esetleg felfalhatod őket te is.

(Ölelések. Robinson bemászik a léggömb kosarába. Adelaide eloldozza a kötelet. A léggömb elindul. Robinson és Adelaide búcsút intenek egymásnak. Adelaide újrakezdi az őrzáratot, majd néhány forduló után megfújja a pipa-trombitát.)

ADELAIDE: Ébresztő!

SELKIRKE: Mi van?

RANDOLPH: Mi történt?

ADELAIDE: A beduinok! Ellopták a léggömböt.

SELKIRKE: Semmi baj, Adelaide. Hamis léggömb volt.

ADELAIDE: Hogyhogy hamis?

SELKIRKE: Úgy, ahogy mondom! Támadástól tartottam, és készítettem egy hamis léggömböt régi vásznakból és baobabágacsokból.

ADELAIDE: Ravasz vagy! És nekünk nem is szóltál.

(Hangosan nevetnek mindhárman. Selkirke kioldoz egy ágak közé rejtett kötelet, odahúzza az igazi léggömböt. A léggömb kosarából viszont beduinok leselkednek. Mikor a léggömb a színpad közepére ér, a beduinok, akiket a három Selkirke addig nem vett észre, tüzet nyitnak

és fenyegetően ordítotznak. A léggömb elrepül. Adelaide lábát lövés éri, a földre zuhan, jajgat. A fia és a férje csüggedten állnak.)

SELKIRKE: Mi történt, Adelaide?

ADELAIDE: A lábam! Meglőtték! És itt kell meghalnom, távol szülővárosomtól!

RANDOLPH: Semmi baj, anya. Rendelek majd neked egy gyönyörű síremléket, bánatos angyalokkal. Az lesz ráírva: „Itt nyugszik Adelaide, a sziget királyának, Randolph Selkirke-nek szerető anyja”.

ADELAIDE: Randolph, te jó fiú voltál már egész kiskorodtól kezdve. Ez örökölt vonás valószínűleg. De királyi kiállásod, az nincsen. Inkább készíts nekem egy lábat.

RANDOLPH: Azt nem tudok, anya.

SELKIRKE: És ha a férjecsőd készít neked egy hordágyacskát zsenge ágacskákból, s teleszórja illatos füvekkel, ahogy már a mézeshetek alatt szerette volna?

ADELAIDE: Én annak idején, a mézesheteink alatt arról álmodoztam, hogy mankókat készítek neked. De ilyen az élet!... Készíts akkor egy hordágyat.

SELKIRKE: Randolph, hozz néhány ágat.

RANDOLPH: Túlságosan fel vagyok zaklatva. Hozz inkább te.

(Az öreg Selkirke vállat von. Randolph a cipőit fényesíti. Adelaide jajgat. Fent megjelenik a hamis léggömb, szinte teljesen lefújódva. Randolph veszi észre elsőként.)

RANDOLPH: A beduinok! Elvesztünk!

SELKIRKE: Adelaide! Ments meg minket!

(A léggömb lassan ereszkedik. A kosár üres.)

RANDOLPH: Megijedtek tőlem, és elszaladtak. Mindegyikükkel végzek, könnyörtelenül.

SELKIRKE: Ez a hamis léggömb.

RANDOLPH: Na és, ha hamis? Akkor is megölöm őket.

SELKIRKE *(Közelebb megy a léggömbhöz)*: Nézd csak, egy levél. A beduinoktól van. *(Olvas.)*

„Nagymama, ez a léggömb nem ér semmit. Küldök neked egy lábat, kókuszdiórostokból készítettem. Viseld egészséggel. Tizenöt fonttal tartozol nekem érte. Unokád.” Milyen unoka, Adelaide?

ADELAIDE: Hát az enyém! Nem látod?...

RANDOLPH: Van egy beduin unokád?

ADELAIDE: Na és ha van?

SELKIRKE: Lehet, hogy közben Marynek gyereke született...

RANDOLPH: Szép ez a láb.

SELKIRKE: De akkor is! Tizenöt font... Akárhogy is, jó, hogy gyarapszik a család. Mary teljesíti a kötelességét. Kár, hogy túlságosan engedékenyen viszonyul a kalózkokhoz és a beduinokhoz.

ADELAIDE: Az néha nem árt...

SELKIRKE: De vallási jellegű nézeteltérések támadhatnak.

RANDOLPH: Így viszont lehetőség nyílik rá, hogy a családunk dinasztiát alapítson.

SELKIRKE: Első Selkirke!... Jól hangzik...

RANDOLPH: Nem, nem... Inkább Első Randolph, a Selkirke-házból.

ADELAIDE *(Mégfújja a pipa-trombitát, aztán)*: Vigyázz! Léggömböt megjavítani. Utána te, Első Randolph a Selkirke-házból, felerősíted nekem az új lábamat.

(A két Selkirke katonásan tiszteleg, a léggömbhöz megy, és elkezdik két csövön át felfújni. A léggömb egyre dagad, dagad...)

Csata a Kecskék Karámjánál. Vitézül harcolunk, vállalva és nagy lendülettel. Nagymama hősiesen elesik a csatában, távol a szeretett Edinburghtól. Maryt elrabolják. Újabb harcok. Bosszút esküszünk.

A kecskekarámnál. A karámot palánk védi, sűrűn borítja a növényzet. A palánk mögül időnként fel-felbukkan egy-egy leselkedő beduin feje. A palánk úgy általában jól beleolvad a környezetbe, nehezen észrevehető. A robinsoni zenei motívum kíséretében belépnek a színre Robinson, Mary és Pierre. Mary a földre ül, teljesen kimerült. Beszélgetésük alatt, a dzsungel neszei mellett időnként kecskemekegés hangzik fel.

MARY: Nem bírom tovább! Messze van még?

ROBINSON: Nem hallasz semmit? *(Mekegés hallatszik.)*

MARY: Ez anya! Anya énekel! Több szólamban!... Ez lehetetlen... Hallucinálok a fáradtságtól.
(Újabb mekegés hallatszik.)

PIERRE: Mi ez? Egy kórus? Vagy fúvószenekar?

MARY: Anya! Anya énekel! Több szólamban!...

ROBINSON: Ezek a kecskék. Megérkeztünk.

MARY: Akkor mennyei helyen vagyunk.

ROBINSON: Igen, anya.

PIERRE: Ez egy jól megválasztott hely. Kiváló ültetvényt lehetne itt kialakítani, legalább nyolcvannyolc colosat. Volt nekem egy gyönyörű ültetvényem...

ROBINSON: Ültetvényes volt, sir?

PIERRE: Nem. Mindig is kalóz voltam. De volt egy kertem az Arethuzá fedélzetén, és mindegyik barázdába ötvenhárom ágút ültettem el, egyenként negyvennyolc colosakat. Hallotta volna, amikor azok mind egyszerre szóltak... De a beduinok tönkretették azt is.

ROBINSON: Ide viszont nem juthatnak be a beduinok. Ez titkos hely. Hadd nyissam ki a kaput.

MARY: A mennyei kaput!

(Robinson a palánkhöz indul. Odafele egy pillanatra feltűnnek a beduinok, lövöldözni kezdenek, majd eltűnnek. A három utazó fák és bokrok mögé rejtőzik el, ki-kiesve mögüük.)

ROBINSON: Ez nem lehet igaz! Ez egy titkos hely! Az én karámom!

(A palánk tetején megjelenik a Beduinvezér.)

BEDUINVEZÉR: Sajnálom, de elfoglaltuk.

ROBINSON: Kihez van szerencsém, sir?

BEDUINVEZÉR: Én vagyok a beduinok vezére.

PIERRE: A beduinok! Mondtam én!

ROBINSON: De ez egy titkos hely! A kecskék pedig az enyéme!

BEDUINVEZÉR: Csak voltak. Most az enyéme.

ROBINSON: Milyen jogon, sir?

BEDUINVEZÉR: A kecskehús kedvelésének jogán.

PIERRE: Mondtam, ugye? Ilyenek a beduinok.

MARY: Pierre, légy egy kicsit udvariasabb. Itt éppen tárgyalások folynak.

ROBINSON: Tiltakozom!

BEDUINVEZÉR: Ahogy jólesik.

ROBINSON: Kirakom magukat!

BEDUINVEZÉR: Próbálja csak meg...

ROBINSON: Én egyedül élek ezen a lakatlan szigeten. Panaszt teszek Ófelségéné!

BEDUINVEZÉR: Ohó!...

(A Beduinvezér visszahúzódik a palánk mögé, most senki nem látható odafenn.)

PIERRE: Támadjuk meg őket! Megyek és hozok egy arethuzát! *(Már indulna is.)*

MARY: Pierre, ne hagyd magadra az ellenséggel szemben!

ROBINSON: Mind megették a kecskegidákat! Csak felnőtt kecskehangokat hallok...

MARY: Milyen meghatóan mekegnek!...

ROBINSON: Igen, anya...

PIERRE: Mit tegyünk?

ROBINSON: Kicsit gondolkodnom kell... Meg kellene támadnunk őket, csak hogy túl kevesen vagyunk.

MARY: Bár csak itt volna az egész család...

ADELAIDE *(A kulisszák mögül)*: Mary!

MARY: Egy kecske!...

ROBINSON: Nagymama! Nagymama!

MARY: Ez anya!

ADELAIDE *(A kulisszák mögül)*: Mary! Kisunokám!

RANDOLPH *(A kulisszák mögül)*: Megölöm mindegyiket!

SELKIRKE *(A kulisszák mögül)*: A család becsülete!

(Felbukkan a három Selkirke.)

MARY: Anya!

ROBINSON: Nagymama!

RANDOLPH: Mindenkit megölk!

SELKIRKE: A család becsülete!

ADELAIDE *(Férjéhez és fiához)*: Vi-gyázz!

(A két Selkirke vigyázzállásba merevedik.)

ROBINSON: Hogy sikerült ideérnetek, nagymama?

ADELAIDE: Megjavítottuk a léggömböt.

ROBINSON: És a láb? Jól talál?

ADELAIDE: Tökéletes.

ROBINSON: Az árát elhoztad?

ADELAIDE: Majd később megbeszéljük...

ROBINSON: Nem, most van rá szükségem, nagymama. Vissza akarom vásárolni a Kecskék Karámját. *(Sírva.)* Elfoglalták a beduinok...

ADELAIDE: A beduinok? No, Randolph, most leölheted őket mind...

RANDOLPH: Én? Én nem avatkozom ebbe bele. Talán az én karámom? Semmi közöm hozzá...

ADELAIDE: Vi-gyázz! Dehogy nincs közöd hozzá. Mindannyiunknak köze van hozzá. Ide hallgass, Első Randolph! Te is, Első, Idősb Selkirke! Te is, Első, Kreutznaer Robinson! Te is, Első Pierre, ki vadházastársa vagy Első, Selkirke Marynek, ex-II. Kreutznaernek.

MARY: És én, anya?

ADELAIDE: Te is. Támadunk. A kecskék és a gidák már várják a felszabadítást.

ROBINSON: A gidákat megették...

ADELAIDE: Nem számít. Attól még felszabadítjuk őket. Utánam! Előreee!

(Adelaide megfújja a pipa-trombitát. Fent, a palánkon megjelennek a beduinok, tüzet nyitnak. Kiabálás, lövések. Adelaide összeesik.)

ROBINSON: Tüzet szüntess, sir! Tárgyalásokat kezdeményezek.

BEDUINVEZÉR: Mi történt?

ROBINSON: Hagyják abba a lövöldözést! Adjuk meg a végtisztességet ennek az idős hölgynek, aki hősiiesen esett el, kötelességteljesítés közben.

(A lövöldözés leáll. Mindenki, a beduinokat is beleértve, vigyázállásba merevedik. Az ünnepléses csendben csak a kecskék mekegése hallatszik, majd Adelaide hangja.)

ADELAIDE: Igen, hősiezen elestem! Kiontottam drága vérem, feláldoztam magam a küzdelem oltárán! Háromszoros hurrá nekem! Dicsfény vesz engem most körül. De nem haltam meg. Csak kicsit elszédültem. *(Mégfújja a pipát.)* Vi-gyázz! Előre! Halál a beduinokra!

(Adelaide felugrik. A trombita szól. Mindannyian megrohazzák a karámot. Fokozódik a hangzavar. A támadóknak sikerül kinyitniuk a karám kapuját, beözönlének. Bentről lövések, fegyvercsörgés és trombitaszó hallatszik; aztán csend lesz, és már csak néhány panaszos mekegés hangzik fel. A karám kapuján fáradtan kijönnek egymás után a támadók, Mary kivételével. Mindannyian hallgatnak egy pillanatra.)

ROBINSON: Elfutottak!...

RANDOLPH: Elfutottak, mivel én megöltem őket mind. Könyörtelenül, egytől egyig!

SELKIRKE: Csak négyen voltak...

PIERRE: De mindegyiküknél volt tizenyolc ágyú, egyenként ötvenhárom colosak. Már az Arethuza fedélzetén is ott voltak...

RANDOLPH: Maga ebbe ne szóljon bele. Maga csak egy morganatikus férj.

PIERRE: Most megsértett. Ezért elégtételt veszek.

ADELAIDE: Ne veszekedjeteek fölöslegesen. A karám a miénk.

ROBINSON: Bocsánat, nagymama! Az enyém. Én egyedül élek.

RANDOLPH: És az anyám vére? Az ő áldozata?

SELKIRKE: A hősi halála?...

ROBINSON: Csak elszédült kicsit. És tartozott nekem tizenöt fonttal a lábáért. Ezennel levonok tíz fontot a tartozásból, mert hősiezen harcolt.

ADELAIDE: Köszönöm, kisunokám. Jó, ha rendben vannak a pénzügyek.

ROBINSON: Nagymama! *(Ölelések.)*

SELKIRKE: Eggyel kevesebben vagyunk.

RANDOLPH: Hohyhogy? Mind itt vagyunk, még a morganatikus férj is. Igazán hősi halált halhatott volna a csatában...

PIERRE: Sir, ez már több a soknál!

SELKIRKE: Hagyd, Randolph... De valaki közülünk mégiscsak odaveszett...

RANDOLPH: Kicsoda?

SELKIRKE: A beduin-unoka. Hát nem látjátok? Nincs itt egyetlen beduin-unoka sem.

ADELAIDE: Szegény Mary! Lehet, hogy mégsem volt rá ideje. Így van, Mary?

ROBINSON: Anya nincsen itt.

PIERRE: Hol van Mary?

RANDOLPH: Talán a karámban maradt, megfejni a kecskéket.

(Mindannyian Mary nevét kiabálják, keresik bokrok és fák mögött. Selkirke és Pierre a karámba is bemennek. A kecskék gyászosan mekegnek. Néhány pillanat múlva a családtagok újra összegyűlnek.)

PIERRE: Sehol sincs. Pedig a kecskék közt is megnéztem.

SELKIRKE: A beduinok elmenekültek...

RANDOLPH: És azok, akiket könyörtelenül legyilkoltam?

SELKIRKE: Ők futottak legelől...

PIERRE: De hol lehet Mary? Mégiscsak én vagyok a morganatikus férje. Jogom van aggódni érte.

RANDOLPH: Ezt a jogát elismerem, sir. Fogadja őszinte részvéteemet.

ROBINSON: Nem! Anya nem halhatott meg! Az túlságosan tragikus fordulat lenne az én magányos életemben! Biztosan elrabolták a beduinok...

RANDOLPH: Értem. Azok, akiket könyörtelenül legyilkoltam, utána bosszút álltak...

PIERRE: Esküszöm, hogy én is bosszút állok!

SELKIRKE: Induljunk utánuk. Mentsük meg a család becsületét!

ROBINSON: És a kecskék? Ki marad a kecskékkal? Tudjátok, mit? Menjünk csak mi, a férfiak.

Nagymama, te maradj itt, pihenni...

RANDOLPH: Miért nem marad itt ön, sir? Mégiscsak az ön kecskéi...

ROBINSON: Nem tehetem... Én egyedül élek... Hogy mentsem meg őt, ha itt maradok?

ADELAIDE: És a kecskék?

ROBINSON: Na jó. Itt maradok.

ADELAIDE: Indulás előtt pihenjünk egyet.

(Takarodót fúj. A többiek lefeksznek. Adelaide őrködik. Egy idő után Robinson csüggedten jön elő a karából.)

ADELAIDE: Állj! Ki vagy? Mondd a jelszót!

ROBINSON: Én vagyok, nagymama...

ADELAIDE: Azt tudom, hogy te vagy, de mondd a jelszót!

ROBINSON: Nem tudom, nagymama.

ADELAIDE: Az más.

ROBINSON: Nagymama, meggondoltam magam. Mégis veletek megyek, megmenteni anyát.

ADELAIDE: Ez igazán nemes lélekre vall. És a kecskék?

ROBINSON: A kecskék elszöktek, nagymama. A beduinokkal. *(Sír.)* Alig maradt kettő-három...

ADELAIDE: Nyugodj meg! Nemes küldetés vár rád.

ROBINSON: Igen, nagymama...

ADELAIDE: Feküdj le te is! Pihenj, mielőtt indul a mentőexpedíció. Én addig őrködök.

(Lefekszik Robinson is. Adelaide fel-alá járkal.)

ADELAIDE: Alusztok?

MIND A NÉGYEN: Igen. *(Demonstratív horkolás.)*

(Adelaide folytatja az őrködést. Főnt megjelenik a léggömb. Kosarában ott áll a Beduinvezér és Mary, utóbbi egy zsebkendőt lobogtat. Adelaide riadót fúj. A négy alvó felugrik.)

ROBINSON: Mi az?

SELKIRKE: Mi történt?

ADELAIDE: A beduinok! Ellopták a léggömbünket!

SELKIRKE: Hé, sir! Az a léggömb a miénk!

BEDUINVEZÉR: Csak volt...

PIERRE: Mary pedig az én vadházastársam! Hatvannyolc colos!

BEDUINVEZÉR: Hát, lehet...

RANDOLPH: Ismét legyilkolom magát! Könyörtelenül!

ROBINSON: Anya! Elraboltak téged!

PIERRE: Mary! Megmentelek!

MARY: Azt ne siesd el túlságosan, drágám...

(A léggömb kilibeg a színről.)

SELKIRKE: Szegény Mary! Olyan törekeny teremtés!

PIERRE: Bosszút állok!

ROBINSON: Előbb pihenjünk. A bosszú akkor a legédesebb, ha előtte pihen az ember.

(A férfiak ásítanak, nyújtózkodnak, lefeksznek. Adelaide őrködik.)

Ugyanaz a szín, csak közben besötétedett. Csak az alvók sziluettje látszik. Adelaide őrködik. Valahol felbukkan a függőágy, amelyben a Szirén hever, elnyújtózva. Mivel ez a jelenés Robinson álmában történik, a fények álombeliek.

SZIRÉN: Robi!... Úú!...

ADELAIDE: Állj! Ki vagy? Mondd a jelszót!

SZIRÉN: Én nem vagyok létező személy. Nem érti? Még a múltam is csupa sötét folt...

ADELAIDE (*Félre*): Furcsa! Esküdni merem volna rá, hogy nem alszom... (*A Szirénhez*) Figyelj, drágám, ez velem nem fog menni. Én vagyok itt az ő, és már réges-rég nem álmodom semmit.

SZIRÉN: De én a Robi álmában szerepelek...

ADELAIDE: Az más. Akkor nem kérem tőled a jelszót. Mint nő, teljesen megértelek. Úgyhogy nem szólok bele semmibe.

SZIRÉN: Köszönöm... Úú!... Robi!...

ROBINSON: Hangokat hallok. Mintha a nevedet kiáltaná valaki az éjszakában...

SZIRÉN: Én vagyok az, Robi... Gyere ide hozzám...

ROBINSON: Ó, hát te vagy az... Fáradt vagyok. Ne költés fel, kérlek.

SZIRÉN: Nem kell felkelned, Robi. Jöhetsz alvás közben is...

ROBINSON: Akkor alva megyek. Várj csak egy kicsit...

(Visszafekszik.)

SZIRÉN: Robi! Gyere... Mi történt a szemeiddel? Hát nem hallasz engem?

ADELAIDE: Figyelj, Kreutznaer, én nem akarok beszélni semmibe, de igazán lehetnél kicsit gálánabb a nőekkel. (*Határozottan megrázza.*) Álmodj, halld?

ROBINSON: Álmodom, nagymama... A kecskékről álmodom éppen.

ADELAIDE: Itt valami tévedés van. De inkább nem szólok bele.

(Újrakezdi az őrzőátot.)

SZIRÉN: Jaj, Robi, a hallgatásod teljesen lehűt... Egy haldokló mimóza érezhet így...

ROBINSON (*Ingerülten*): Miért nem hagyod, hogy a kecskéimről álmodjak?

ADELAIDE: Psszt! Felébreszted a többieket...

ROBINSON: Hogy ébreszteném? Én alszom.

SELKIRKE: Csak rajta, fiam. Mi itt a krumplit is kialusszuk a földből.

PIERRE: Engem se lehet csak úgy felébreszteni, elvégre álmatlanságban szenvedek a lábam miatt. A növéstől van. De volt már így máskor is, egyszer, amikor az Arethusa fedézetén voltam...

RANDOLPH: Ismerjük a mesét, morgonatikus férj...

PIERRE: Miért sérteget, sir?

ADELAIDE (*Határozottan*): Csend legyen! Hagyjátok aludni a fiút.

(A férfiak demonstratívan horkolnak.)

ADELAIDE: Na elég! (*Megrázza Robinsont.*) Mondom, elég! Tessék álmodni!

ROBINSON: Álmodom, nagymama...

SZIRÉN: Robi, hosszú hónapok óta elmentél már... Én meg várok rád...

ROBINSON: Jól teszed.

SZIRÉN: És a vágy, Robi? Néha beleringatom magam a reménykedésbe...

ROBINSON: Ringasd. (*Felkel és feléje indul, de bizonyos távolságra a Sziréntől megáll.*) Jól teszed.

Én is beleringatom magam néha... (*Hangnemet vált.*) Néha beleringatom, néha nem ringatom bele...

SZIRÉN: Azt látom, Robi... Látom, hogy elfelejtettél...

ROBINSON: Én? Hogyhogy? És ezt épp te mondod nekem, a vadházastársam, aki már hónapok óta vársz rám?

SZIRÉN *(Megfélemlítve)*: Tudod, a múltam csupa sötét folt...

ROBINSON: Hagyjuk a múltat. Ma csütörtök van. És Péntek? Mit csinál Péntek?

SZIRÉN: Ás.

ROBINSON: Nem itta meg a rumot?

SZIRÉN: Nem.

ROBINSON: És harcol rendszeren?

SZIRÉN: Harcol, harcol. Keményen harcol.

ROBINSON: Azt jól teszi. A végsőkéig harcolnia kell... S amúgy mi a helyzet otthon? Jól terem az árpa?

SZIRÉN: És én, Robi? Hát elfelejtetted a melleim, s amit még?...

ROBINSON: Ugyan már! Hogy felejtethném el?

ADELAIDE: Mint nő, teljesen megértelek... De azért lehetnél kicsit diszkrétebb.

ROBINSON: Nagymama, miért szólsz bele?

(Adelaide folytatja az őrzőátot.)

ROBINSON *(Adelaide bosszantására túljátszva)*: Nem felejtettem el a melleid! S azt sem, amit még... Na!!

SZIRÉN: Akkor miért maradsz távol tőlem hosszú hónapokig?

ROBINSON: Mert egyedül vagyok... Nem lehetek veled, mert egyedül vagyok.

SZIRÉN: És ők?

ROBINSON: Milyen ők?

SZIRÉN: Ők, ott. *(Az alvókra mutat.)* És ő. *(Adelaide-re mutat.)*

ADELAIDE: Én nem szólok bele semmibe. Én őrködöm.

ROBINSON: Na látod? Ő őrködik. Ők alszanak. Én pedig egyedül vagyok, a kecskéimmal. *(Messziről kecskemekegés hallatszik.)* Hallod őket? Keresnek engem. Mindig keresnek, a melleidben is, s amiben még.

SZIRÉN: Ó, Robi!

ROBINSON: Igen, igen... *(Sír.)* Ellopták őket a beduinok...

SZIRÉN: Nem szeretsz már, Robi...

ROBINSON: Én? Hogy én nem szeretlek? Megbolondultál? Ki mondta neked, hogy már nem szeretlek?

SZIRÉN: Csak a kecskékre gondolsz...

ROBINSON: Őket is szeretem.

SZIRÉN: Akkor szeretsz, Robi?!

ROBINSON: Én? Persze, hogy szeretlek. Nagyon is szeretlek. Őket meg majd legeltetni viszem nyaranta. És amikor nagyon tűz a nap, majd árnyékolót készítek neked, zsenge ágakból. Hűsíteni fogja a homlokod. Ők pedig legelnek...

SZIRÉN: Ó, Robi!... Én is várok rád. És hűséges vagyok hozzád...

ROBINSON: Az nagyon jó. Az nagyon jó, ha hűséges vagy hozzám.

SELKIRKE: Igaza van a fiúnak...

ADELAIDE: Csend legyen!

SELKIRKE: Bocsánat!

RANDOLPH: Csak elmondta ő is, amit gondol, végül is...

PIERRE: Az ember néha elunja magát, miközben alszik. Én például, az Arethuza fedélzetén...

ADELAIDE: Csend legyen, ha mondom!

(A három alvó demonstratívan horkol.)

SZIRÉN: Tudod, Robi, kínzó gondolatok törtek rám. Azt hittem, már elfelejtettél...

ROBINSON: Jaj, dehogyis!

SZIRÉN: Most majd újra várok rád. Most már nyugodt vagyok.

ROBINSON: Az nagyon jó. Vigyázz Péntekre. Ásson. Ásson a végsőig. És harcoljon.

SZIRÉN: Robi, nem jönél ide hozzám egy pillanatra... a nyugágyba?

(Adelaide jelentőségteljesen köhint.)

ROBINSON: Hogy tehetném? Egyedül vagyok. És te is egyedül lennél...

SZIRÉN: Úú!... Robi!... Csak egy pillanatra...

ROBINSON: És a kecskék? *(Sír.)* Ellopták őket... Meg kell találnom őket, hogy vihessem őket legelgetni... A sziklák közé... Isten veled... Most már kezdek felébredni, de előtte még mindenképp aludnom kell...

(Dramáian búcsút vesz a Sziréntől, majd lefekszik.)

SZIRÉN *(Halkan, csábítón):* Robi... Robi... Várok rád... Hűségesen...

(A fény fokozatosan kialszik, miközben a Szirén zokog, Adelaide pedig komoran őrködik.)

IV

Két és fél évnyi keresés után megtaláljuk anyát, a léggömb maradványaival együtt. A családi viszály elül. Mabolo király újra meglátogat. Tervezzük a jövőt. Elindulunk a part felé.

Egy másik dzsungelbeli helyszínen, ezúttal a beduinok táborhelyénél. Mary és a Beduinvezér egy sátor mellett beszélgetnek. A közelben a léggömb maradványai láthatóak. Mary közelében folyton ott van a Néma Beduin, furcsa zeneszerszámmal. (Egyfajta duda, két síppal.) A beduin kisfiú szintén a közelben van. Egy ideig a dzsungel zajai, illetve a tenger morajlása hallatszanak.

BEDUINVEZÉR: Mary... Elérkezett a búcsú pillanata. Próbálj meg elfeledni...

MARY: Az nem lesz könnyű...

BEDUINVEZÉR: Ilyen a sors... Nincs más választásom. Életformát kell változtatnom. Lesz igazi munkahelyem!

MARY: Hogyan feledhetnék el? Annyi időn keresztül voltunk együtt, fejünket ugyanazokra a homokbuckákra hajtottuk le, hajunkat megülte a hóharmat... Annyi időn keresztül.

BEDUINVEZÉR: Két és fél esztendő! De nincs más választásom, Mary. A gyereket magammal viszem. A sátrat és a léggömb maradványait rád hagyom.

MARY: Hát egyedül maradok...

BEDUINVEZÉR: A családod a közelben van. Megtalálták a nyomainkat. És Robinson konyhája sincs messzire innen. Ott megtalálsz a rabszolgát, meg azt a nőt... Hidd el, jobb lesz most elválnunk...

MARY: Elhiszem, de hogyan feledhetnék el? Hogyan feledhetném az éjszakákat, az eget, a harmatot, amelyikbe belegázoltam hajnalonta?... És a sűrű délutáni záporokat... És az összes egyedül töltött órát, mialatt vártam rád... Annyi időn át...

BEDUINVEZÉR: Nem, sosem voltál egyedül, MARY: Mindig volt veled egy hűséges őr. És magányos óráidban dalokat játszott neked...

(A Néma Beduin játszik két-három ütemnyit abból a szomorú dalból, amit mindannyiszor játszott fog, és amelyik a megfelelő, jelzett pillanatban majd a Gondviselés himnuszába vált át.)

MARY: De ő néma. És szomorú dolog hosszú órákon át ülni valakivel, aki néma. *(A Néma Beduin játszik a hangszerén.)* És mindig ugyanazt a monoton dallamot játszotta nekem.

(A Néma Beduin újra játszik néhány ütemnyit.)

BEDUINVEZÉR: De most a teid körébe térsz vissza.

MARY: És sosem látjuk egymást viszont?

BEDUINVEZÉR: Soha. Jobb ez így. Ne nehezítsük meg az elválást. Isten veled...

MARY: Ez hát az elválás pillanata...

BEDUINVEZÉR: Igen, Mary. És ha már úgylis elválnék, gyere velem.

MARY: Hova?

BEDUINVEZÉR: Akárhova. Gyere. Gyere te is, Néma.

NÉMA BEDUIN: *(Szomorú hangot hallat.)*

BEDUINVEZÉR: Gyere velünk. Elválva fogunk élni.

NÉMA BEDUIN: *(Ugyanaz a hang.)*

BEDUINVEZÉR: Megértelek... Szerelmes vagy... Belé... Én is szerelmes voltam... Ugyancsak belé... De semmi baj... Ő is jön... Nem igaz, Mary? *(Őt nézi.)* Mi van veled?

MARY: Vívódom a szerelem és a kötelességérzés között. Bocsásd meg a női érzéseimet, de romantikus lélek vagyok. Biztonságra van szükségem. Robihoz megyek inkább, a fiamhoz.

BEDUINVEZÉR: Mary! Összetöröd a szívem!

MARY: Nem tehetek mást. Családomban van.

BEDUINVEZÉR: Ha elválva élünk, a családom egységes lesz. A kisfiunk pedig felnőtt. Még egy törvénytelen menyed is lehet egy napon. Mary, igazán gyere!

MARY: És a régi fiam?

BEDUINVEZÉR: Ezzel az érvel nem tudok vitába szállni, megadom magam. Ó, Istenem!... És akkor te se jössz, Néma? Isten veletek!...

(A beduin kislány Maryhez szalad. Ölelések. A beduinvezér, aki időközben eltávolodott, füttyent. A kislány odaszalad hozzá. Mary a helyén marad, szándékolatlan tragikai pozícióban. A beduinvezér és a gyerek kimennek a színről. Mary szomorúan, gondolataiba merülve sétálgat fel és alá. A Néma Beduin a háta mögé lopakszik, és mostantól árnyékként követi őt mindenhol. Egy idő után játszani kezdi az ismert dallamot. Mary megáll és ránéz.)

MARY: Te nem mész?

NÉMA BEDUIN: *(Zeneszóval, szavak nélkül):* Nem.

MARY: Neked is el kell menned...

NÉMA BEDUIN: *(Szívszaggató hangot hallat.)*

MARY: Csaknem szeretted belém?

NÉMA BEDUIN: *(Szégyenkező hangot hallat.)*

MARY: Nem, ez nem fog menni, hallgass rám...

NÉMA BEDUIN: *(Szomorú hangot hallat.)*

MARY: Elég... Hagyd el... Menj csak... Jobb lesz, ha elmész.

NÉMA BEDUIN: *(Szívszaggató hangot hallat.)*

MARY: Nem akarsz? Jó, rendben, de én szóltam...

(Mary újakezdi sétáját, közönyösen lépeget, nyomában a Néma Beduin, aki árnyékként követi, és a hangszerén játszik. Az Oroszlán, aki időközben feltűnt a színen, figyeli a jelenetet. A többiek nem veszik észre. Miután Mary megtett két-három kört, az Oroszlán együtt érzően csóválni kezdi a fejét. Mary folytatja a sétát. A Néma Beduin dallamát hirtelen elhallgattatja Adelaide Selkirke trombitája. Az Oroszlán elszalad. A Néma Beduin abbahagyja a zenélést. A színré belép a Selkirke család, Robinsont és Pierre-t is beleértve. Ölelések: Anya! Mary! Apa! Feleségem! Lányom! stb.)

PIERRE: Végre rád találtunk, Mary!

ADELAIDE: Egyedül vagy?

RANDOLPH: Hol vannak a gazemberek? Mind legyilkolom őket!

MARY: Elmentek... Elhagyták a szigetet...

PIERRE: Mondd csak, Mary, megkínóztak? A beduinok nagyon kegyetlenek. Jól ismerem őket az Arethusa fedéltetéről.

MARY: Igazi gentlemanként viselkedtek velem.

RANDOLPH: Egy beduin! Megölöm. *(A Néma Beduinra támad, aki Mary háta mögött keres menekéket.)*

MARY: Hagyd, Randolph, ő néma.

RANDOLPH: Néma? Az lehetetlen. A beduinok sohasem némák. Néma vagy?

NÉMA BEDUIN: Igen.

RANDOLPH: Ez furcsa! Ő maga is beismeri, hogy néma.

ROBINSON: Anya, a sátor és a léggömb a tiéd?

MARY: Igen, Robi.

SELKIRKE: Akkor mégiscsak maradtál valamivel...

(Belép a színre Mabolo király, egyedül.)

PIERRE: Apa!

MABOLO: Fiam! *(Ölelések.)*

SELKIRKE: Mabolo? Nocsak!

ADELAIDE: Mab!

MABOLO: Még a hegy is találkozik néha a másik hegygel... Hogy vagy, vén múmia?

SELKIRKE: Megvagyok...

MABOLO: Még mindig iszogatsz?

SELKIRKE: Hát te elszökögetsz még éjnek idején az albérletből, fizetség nélkül?

MABOLO: Á, azok más idők voltak...

MARY: Mab, velem nem is törödsz?

MABOLO: Ugyan már, dehogynem!

RANDOLPH: Ki ez az úriember?

PIERRE: Ő Mabolo, az apám... A sziget királya.

RANDOLPH: A sziget királya? Akkor ön bitorolja a címetet, sir! Ezért pert indítok!

SELKIRKE: Hagyd őt, Randolph. Mab régi barát...

RANDOLPH: Ez már mindennek a teteje! Ő elbitorolja a címetet, ti pedig barátotoknak nevezitek!...

MABOLO: Várjunk csak, milyen címre gondol pontosan, sir?

RANDOLPH: Én Első Randolph vagyok a Selkirke-házból, a sziget királya.

MABOLO: Na és?

RANDOLPH: Hogyhogy na és? Két király ugyanazon a szigeten? Ez megengedhetetlen.

MABOLO: Ne idegesítse magát feleslegesen. Én már nem vagyok király.

MARY: Ó, Mab!

ADELAIDE: Hogy történt?

ROBINSON: Eladta a címét, sir? És mennyiért?

MABOLO: Elűzték a trónról... Az alattvalók... Épp akkor, amikor gyökeres reformokat vezettem be. A bridzselést például kötelezővé tettem... A hagyományok fontosak... De nem értettek meg engem. Én vagyok az egyetlen okleveles antropológus a szigeten. Kár az egyetemi képzésemért.

ADELAIDE: Szegény Mab!

MARY: Sajnálom, Mab! Igazán sajnálom...

SELKIRKE: Hadd el, ilyen az élet... Gyere velünk, Mab. Hamarosan küldenek nekünk csapatokat.

RANDOLPH: Tudja mit, sir? Van egy ajánlatom: mikor majd királlyá koronáztatom magam, kinevezem udvari hóhérnak. Robinson viszi majd a kereskedelmet és a pénzügyeket, Pierre az oktatást; anya a hadsereget; apa a-pa...

MARY: Pa-pa-pa-pa! Fejezd be, Randolph! Velünk jössz, Mab?

MABOLO: Nem nagyon van más választásom. De egyébként örömmel csatlakozom. Sok szép emlék köt össze minket...

MARY: Mab...

ADELAIDE: Az ültetvényhez megyünk éppen. Robinsonnak vannak ott ékszerei is, egy rabszolgája és egy vadházastársa...

MABOLO: Messze van az ültetvény?

ROBINSON: Á, dehogyl!... Már csak egy hónap, s ott vagyunk.

ADELAIDE: Menjünk. *(Mégfújja a trombitát.)*

SELKIRKE: Útra, gyerekek.

V

Mindenkinél hamarabb érek haza, mert a honvágy szárnyakat ad. Hogyan gondozta Péntek az ültetvényt a távollétem idején. Váratlan és kellemetlen események. A sírás azért adatik az embernek, hogy megvigasztalódjék.

Robinson lakóhelyénél, az I. felvonás I. jelenetének helyszínén. Péntek ás. A tengeren egy horgonyzó hajó látszik. A robinsoni zene hallatszik, majd a dzsungel és a tenger hangjai. Robinson egyedül jön.

ROBINSON: Péntek!

PÉNTEK: Gazdám! Annyi éve várlak már!...

(Péntek az ismert megalázkodó mozdulatsort végzi.)

ROBINSON: Hű rabszolgám! Ástál?

PÉNTEK: Ástam, gazdám. Folyton csak ástam.

ROBINSON: Nem felejtetted el, hogy rabszolga vagy?

PÉNTEK: Nem felejtettem el.

ROBINSON: Adtál enni a papagájnak? Fontál kosarat zsenge ágakból?

PÉNTEK: Igen, gazdám.

ROBINSON: És a rum? Megittad a rumot, amit itt hagytam?

PÉNTEK: Nem, gazdám.

ROBINSON: Egyedül hagytalak téged, olyan hosszú ideig! Nem voltál magányos?

PÉNTEK: Nem, gazdám.

ROBINSON: Beszélni megtanultál?

PÉNTEK: Nem, gazdám. Csak annyit tudok mondani, hogy i-vó-víz, i-vó-víz...

ROBINSON: Majd tanítlak, Péntek. Még ma megtanítok neked egy új szót.

PÉNTEK: Taníts, gazdám...

(Péntek a megalázkodó mozdulatsort végzi. Robinson a feje tetejére teszi a talpát. Ebben a – hosszabb időre kimerevített – pozícióban találja őket a volt Beduinvezér, jelenleg Idegenvezető.)

IDEGENVEZETŐ: Ez itt egy lakatlan sziget... Ez az a hely, ahol Robinson Kreutznaer, más néven Crusoe annak idején partra vetődött egy hajótörés után. Ez itt Robinson Crusoe kunyhója és ültetvénye... Ez itt maga Robinson Crusoe. *(Robinson ki akar mozdulni az eddigi pózból, de a Beduinvezér megállítja.)* Csak egy pillanat. Ne mozduljon. Készíték egy fotót.

ROBINSON: Maga az, sir? Már nem beduin?

IDEGENVEZETŐ: Nem. Felhagytam vele. Most arra készülök, hogy idegenvezető legyek. Turistákat fogok hozni a szigetre. Jó üzlet...

ROBINSON: Gyűjt majd adományokat nekem, sir?

IDEGENVEZETŐ: Gyűjtök. *(Robinson és Péntek a korábbi pózban maradnak. A volt Beduinvezér folytatja.)* Ez itt Péntek, Robinson rabszolgája. Tud beszélni, fiatalember?

PÉNTEK: Csak annyit tudok mondani, hogy i-vó-víz, i-vó-víz!

IDEGENVEZETŐ: Csak annyit tud mondani, hogy i-vó-víz, i-vó-víz! Látják? Még vadember. De nem emberevő. Most pedig Robinson Crusoe el fogja énekelni nekünk magánya himnuszát. Rajta!

ROBINSON *(Énekel.)*: Oly egyedül vagyok e földön
Magányban, elfeledve stb.

IDEGENVEZETŐ: Köszönöm, sir... Hölgyeim és uraim, néhány adományt szegény, magányos hajótöröttnek. Amennyit gondolnak... *(Lefolytatja a képzeletbeli gyűjtést.)* Köszönöm!... Most pedig nézzék Péntek kék bőrszínét. Igazi ritkaság. Emelkedjen fel, fiatalember, hadd tudja mindenki megcsodálni.

(Péntek feláll. Robinson felveszi magányos gondolkodói testtartását.)

IDEGENVEZETŐ: Nézzék, hogy feszülnek az izmai! Ó ás! Eteti a papagájt! Kosarakat fon! Nem iszik rumot! De mi ez? Uram-atyám! Mik ezek a jelek, a jobb karjára tetoválva? Egy puska és egy burnusz?

PÉNTEK: Apám tetoválta ezeket a karomra, gyerekkoromban, még mielőtt örökre elhagyta volna anyát...

IDEGENVEZETŐ: És az anyja, sir?

PÉNTEK: Bennszülött lány volt. Itt élt, a szigeten, ezelőtt huszonöt évvel, amikor elcsábította őt egy beduin...

IDEGENVEZETŐ: Uram-atyám! És most hol van?

PÉNTEK: Meghalt bánatában, a nagy földrengés évében...

IDEGENVEZETŐ: Hölgyeim és uraim. Az Önök szeme előtt most érzelmes jelenet van kibontakozóban! Kérem, ne maradjanak le róla. Egy apa viszontlátja elvesztett fiát. E fiatalember bőrszínét mostantól nem megmagyarázhatatlan rejtély! Azért kék a bőre, mert ereiben kék vér csörge-dezik. Ő az én fiam!... Fiam!

PÉNTEK: Apa! *(Ölelések.)*

IDEGENVEZETŐ: Most pedig bocsáss meg, fiam, de mennem kell... Még találkozunk nemsokára...

PÉNTEK: Megértem önt, sir...

ROBINSON: És az adományok? Mind el akarja vinni a pénzt?

IDEGENVEZETŐ: Milyen pénzt?

ROBINSON: Szóval... Hová is megy, sir?

IDEGENVEZETŐ: A barlangba tartok, hogy elvigyem az összes pénzt, ékszer és kétszersületes ládát. Nagy terveim vannak.

ROBINSON: De az a pénz az enyém!

IDEGENVEZETŐ: Na és?

ROBINSON: Hát igen. Sok sikert, sir!

IDEGENVEZETŐ: Köszönöm. *(Péntekhez)* Ne felejts egy virágot helyezni a nevemben szegény anyád sírjára.

PÉNTEK: Nem felejttem el, sir.

(Udvarias búcsúzkodás. Az Idegenvezető bemegy a barlangba. Rövid szünet, mialatt a dzsungel és a tenger hangjai hallatszanak.)

ROBINSON: Péntek...

PÉNTEK: Igen, gazdám.

ROBINSON: Mi van vele? A vadházastársammal? Egészséges?

PÉNTEK: Egészséges, gazdám.

ROBINSON: És vár rám?

PÉNTEK: Vár, gazdám.

ROBINSON: Gondot viseltél rá?

PÉNTEK: Igen, gazdám.

ROBINSON: Látni szeretném őt. Annyiszor megálmodtam a viszontlátás pillanatait. De most kicsit fel vagyok kavarva érzelmileg... Hol van?

PÉNTEK: Idehívjam, gazdám?

ROBINSON: Hívjad... Vagy nem, mégsem... Várj, hogy térjek magamhoz... Hogy készüljek fel lelkiileg...

PÉNTEK: Várok, gazdám...

ROBINSON: Kész... De nem, mégsem... Még várj egy kicsit... Most kész...

(Robinson tüzes várakozó pózt vesz fel. Péntek hangosan kiált: Uhúúú! Egy fa mögül előjön a Szirén, három kék színű kisgyerekekkel. Szégyenlősen közeledik Robinson felé. A gyerekek nagyság szerint felsorakozva követik.)

ROBINSON: Uram-atyám! Mit látok! Te hitszegő rabszolga!... Bűnösök vagytok!... Mindketten bűnösök vagytok!... Nem harcoltál eléggé!...

PÉNTEK: Én harcoltam, gazdám...

SZIRÉN: Robi!...

ROBINSON: Egy szót sem akarok hallani! Árulás! Ó, mennyire szenvedek most! Mennyire szenvedek! Most menjetek! Hagyjatok magamra! Vagy ne... De mégis... Örökre!... Ne kerüljetek többé a szemem elé!...

SZIRÉN: Robi, gondolkozz kicsit! Anya vagyok!... Hova menjek így?

ROBINSON: Akárhova! Akár ide is.

PÉNTEK: Akkor ide megyünk...

SZIRÉN: És pénzt az útra ki ad nekünk?

PÉNTEK: Mindjárt ad pénzt apa.

SZIRÉN: Melyik apa?

PÉNTEK: A gazdám most fel van kavarva... Nem látod, hogy szenved? Gyere a barlangba, ott mindent elmagyarázok...

(Péntek és a Szirén elindulnak, a gyerekek, felsorakozva, a nyomukban. A barlang bejáratánál találkoznak az idegenvezetővel, aki éppen kilép a barlangból, ládákkal megrakodva. Szívélyes köszöntések, majd ketten belépnek a barlangba, az idegenvezető pedig távozik egy ösvényen. Robinson, teljes elkeseredésben egy fának támaszkodik, és sír, háttal a közönségnek. Némán rázkódik a háta. A tenger és a dzsungel hangjai közepette megjelenik a fehér cica, nyomában három kék kiscicával, akik felsorakozva követik őt. A cica előbb Robinson felé indul, de félúton meggondolja magát, és kivonul a színről a három kék kiscicával a nyomában.)

VI

Az átélt szenvedések után újra találkozom családommal, s ez visszaadja a szükséges lelkiezőt ahhoz, hogy elviseljem az egyedüllétet. Az ezt követő események, és a történetem vége.

Ugyanaz a szín. Robinson továbbra is zokog, a fának dőlve. Csak a tenger és a dzsungel hallatszanak; aztán egyre erősödve, egyre közelebből a Néma Beduin dallama. Felbukkan Mary. A Néma Beduin árnyékként követi. A dallam elhallgat, amikor beérnek a színpadra.

MARY: Robi, mit csinálsz te ott?

ROBINSON: Sírok, anya. Két órája sírok.

MARY: Sírsz, Robinson?

ROBINSON: Igen, anya... A rabszolga és a vadházastársam... Összetörték a szívemet...

MARY: De hát mit csináltak?

ROBINSON: Gyerekeket csináltak...

MARY: Ó, csak ez a baj? És hogy csinálták?

ROBINSON: Nem tudom. Nem tudták elmondani. A rabszolgám vadember. Nem tud beszélni...

MARY: És az asszony?

ROBINSON: Ő túlságosan fel volt kavarva. Úgy érzem magam, mint akit elárultak és mélyen megsértettek...

MARY: Igen, ez elég kellemetlen...

ROBINSON: Maradj velem, anya... Egyedül érzem magam...

MARY: Maradok, Robi. Mindjárt ideérnek a többiek is, és akkor még inkább egyedül fogod érezni magad.

ROBINSON: Igen, anya... Most pedig hagyj engem sírni.

(Robinson ismét felveszi a síró pozíciót a fa mellett. Adelaide trombitája hallatszik. Utána a teljes csoport belép a színpadra.)

SELKIRKE: Végre itthon vagyunk.

ADELAIDE: Megérkeztünk!... Nicsak, itt van Mary is. Hol voltál mostanig?

MARY: Előrejöttem. Robival akartam lenni egy kicsit. Az anyai érzések...

ADELAIDE: Megértelek. De ő hol van most?

PIERRE: Ott van, amellet a tizenhat colos fa mellett.

RANDOLPH: Hé, Kreutznaer, hall engem?

ROBINSON: Hallom, sir.

RANDOLPH: Mi az ördögöt csinál ott?

ROBINSON: Sírok, sir.

MARY: Sír. Robinson sír. Hagyjátok őt sírni.

RANDOLPH: És a pénz? Az ékszerek? A kétszersületes ládák?

ROBINSON: Ellopta őket az idegenvezető, sir.

SELKIRKE: Milyen idegenvezető?

ROBINSON: Az idegenvezető... A beduin... Kérdezték anyát... A saját szememmel láttam...

PIERRE: Beduinok! Hát nem megmondtam?

MARY: Pierre, ez sérti az érzéseimet...

RANDOLPH *(Robinsonnak)*: A saját szemével látta? És miért nem akadályozta meg?

ROBINSON: El voltam foglalva, sir. Sirtam.

(Közben újra megjelenik Péntek, a Szirén és a három gyerek. Péntek ásni kezd. A Szirén elnyújtózik a függőágyban, a gyerekek ringatják őt.)

SELKIRKE: Adelaide, ideje lenne egy kis rendet teremteni itt. Én ellátom a családfői teendőket.

ADELAIDE: Randolph, te felméred az ültetvényt. Pierre, te megfejed a kecskéket.

PIERRE *(Méltósággal)*: Én kalóz vagyok, hölgyem!

ADELAIDE *(Éles hangon)*: Amit mondtam, megmondtam!

PIERRE: Igenis, hölgyem, megfejem a kecskéket. Mindent megfejek.

ADELAIDE: Mabolo, te ásni fogsz. Péntekkel. Ő majd megtanít.

SZIRÉN *(Gyengéden)*: Robi!... Úúú!...

ROBINSON: Hagyj engem, álnok nőszemély!

ADELAIDE: Mary, te... Te nő vagy. Tudod, mit kell tenned.

MARY: Igen, anya... *(Odabújik a Néma Beduinhoz, aki erre boldog hangot hallat.)*

SELKIRKE: És Robinson? Ne feledkezz meg Robinsonról.

ADELAIDE: Nem feledkeztem meg. Ő sír.

(Belép az Idegenvezető, turisták kíséretében.)

IDEGENVEZETŐ: Hölgyeim és uraim, ez itt Robinson. Ő sír. Ez itt Péntek. *(Barátságosan integet neki.)*

Ő ás. *(Maryhez.)* Mary, döntöttem. Itt maradok. Építetek egy szállodát. Lesz benne gáz is.

RANDOLPH *(Dühösen)*: És mindezt a mi pénzünkől, ékszereinkből, kétszersültjeinkből!...

ADELAIDE: Randolph! Ebbe ne avatkozz bele! *(Az Idegvezetőhöz)* Megegyezünk mi valahogy...

SELKIRKE: Értelmesnek tűnik... És becsületesnek...

PIERRE: Ilyenek a beduinok. Én jól ismerem őket...

(Általános hangzavar. Mindenki ás, méricskél, megbámul, magyaráz stb. Megjelenik az Oroszlán, és a rendőrök, akik korábban Mabolo szolgálatában álltak. Igazoltatják a turistákat. Időnként néhány kalóz és beduin is áthalad a színen. Aztán hirtelen minden elcsendesedik, csak Robison hangja hallatszik, miközben tovább tart a jövés-menés.)

ROBINSON: Milyen egyedül vagyok, Istenem! És mennyi ember! Milyen egyedül vagyok itt, a Reménytelenség Szigetén, ahol partra vetett engem a sors, egy rettenetes vihar során!... Borzasztóan egyedül!...

SZIRÉN *(Gyengéden, a függőágyból)*: Úú!... Robi!...

ROBINSON: Hallgass, álnok nőszemély!... Egyedül vagyok, egyedül!...

(A függöny leereszkedik, talán épp az „Oly egyedül vagyok e földön” dallamára, melyet egy láthatatlan kórus énekel, közben tovább tart a jövés-menés, Robison pedig zokog a fának dőlve.)

Függöny